

MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda
Development Consultants
Az M&E Csoport tagja

megacity[©] - „projektalapú városfejlesztési program”
www.azentelepulesem.hu

HAJDÚSZOBOSZLÓ PROJEKTALAPÚ VÁROSFEJLESZTÉSI PROGRAMJAVASLAT 2007-2010

2007. március 22.

Készítette: MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda

HAJDÚSZOBOSZLÓ PROJEKTALAPÚ VÁROSFEJLESZTÉSI PROGRAMJAVASLAT 2007-2010

**A VÁROSFEJLESZTÉSI PROGRAMJAVASLAT HAJDÚSZOBOSZLÓ
VÁROS ÖNKORMÁNYZATA MEGBÍZÁSÁBÓL KÉSZÜLT**

A tanulmányterv kidolgozásában résztvevő szakértők:
Róka László, Komádi Mónika

(A helyzetfeltáró munka információgyűjtési szakasza lezárva: 2007. február 8.)

2007. március 22.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK.....	3
VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	4
1. BEVEZETÉS	6
2. A VÁROSFEJLESZTÉSI PROGRAMJAVASLAT KÖRNYEZETE: A 2007-2013-AS PROGRAMOZÁSI IDŐSZAK.....	7
3. HAJDÚSZOBOSZLÓ HELYZETÉNEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA	9
3.1. A HAJDÚSZOBOSZLÓI KISTÉRSÉG BEMUTATÁSA	9
3.2. HAJDÚSZOBOSZLÓ GAZDASÁGI-TÁRSADALMI JELLEMZŐI.....	10
3.3. KÜLSŐ TÉNYEZŐK ÉS TENDENCIÁK.....	17
4. SWOT-ELEMZÉS.....	18
5. HAJDÚSZOBOSZLÓ HELYZETÉNEK LEGJELENTŐSEBB KIHÍVÁSAI	20
6. HAJDÚSZOBOSZLÓ FEJLESZTÉSI IRÁNYVONALAI	21
7. HAJDÚSZOBOSZLÓ TERVEZETT PROJEKTJEI 2007 ÉS 2013 KÖZÖTT.....	22
7.1. HAJDÚSZOBOSZLÓ KULCSPROJEKTJEI ÉS JAVASOLT ÜTEMEZÉSÜK 2007 ÉS 2010 KÖZÖTT	24
7.1.1. KULCSPROJEKTEK A VÁROSFEJLESZTÉSRE ÉS AZ ÉLETKÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSÁRA	24
<i>Városmegközpont rehabilitációs program.....</i>	<i>24</i>
<i>Közüzemmi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés II./B III. és IV. ütem.....</i>	<i>26</i>
<i>A belterületi belvízelvezetés megoldása</i>	<i>27</i>
<i>Az úthálózat felújítása.....</i>	<i>28</i>
7.1.2. TURISZTIKAI KULCSPROJEKTEK.....	30
<i>Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése</i>	<i>30</i>
<i>A strandfürdő rekonstrukciója</i>	<i>31</i>
7.1.3. KISTÉRSÉGI HATÓKÖRŰ KULCSPROJEKTEK	32
<i>Egészségügyi, oktatási, szociális és közösségi intézményfejlesztés.....</i>	<i>32</i>
<i>Kerékpárút-építés</i>	<i>34</i>
<i>A kistérségi e-közigazgatás és közszolgáltatások fejlesztése</i>	<i>35</i>
8. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI KULCSPROJEKTEK ÉRTÉKELÉSE	37

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A **megacity© városfejlesztési programjavaslat** Hajdúszoboszló város közép távú cselekvési tervét foglalja össze, amihez hozzárendeli a kapcsolódó fejlesztési irányokat és projekteket.

A program megalkotása előtt – annak szakmai megalapozásaként – megtörtént a **helyzetértékelés**, azaz a város külső és belső gazdasági-társadalmi környezetének elemzése. Ez alapján Hajdúszoboszló fő erőssége egyben gyengeségként is értelmezhető: a termálvíznek és ezáltal a turizmusnak köszönheti a város gyors fejlődését, azonban homogén gazdasági szerkezete kiszolgáltatottá teszi az idegenforgalom nemzetközi és hazai piaci változásainak. A város relatív versenyhátránya, azaz a közlekedési elérhetőség középtávon leküzdhető, ehhez hozzájárul a már elkészült M35-ös autópálya, a 100. számú vasútvonal fejlesztése és a debreceni repülőtér közelsége. Demográfiai adottságai hosszú távon akkor javulhatnak, ha képes megtartani a kvalifikált, fiatal munkaerőt a városban. Gazdasági szerkezetét a szolgáltatások egyértelmű túlsúlya jellemzi, ezt egészíti ki a sajátos funkciómegosztásnak köszönhetően a kistérség másik három települése (Ebes – logisztika, Hajdúszovát – szociális szolgáltatások, Nagyhegyes – mezőgazdaság). A helyi lakosság életminőségét nagyértékben javítja a városközpont tehermentesítése az átmenő gépkocsiforgalomtól, valamint a belvízproblémák megoldása.

A **SWOT-elemzés** elvégzése és a **stratégiai irányvonalak** megalkotása után kerül sor az egyes **beavatkozási területek** azonosítására, valamint a célok eléréséhez szükséges **fejlesztési projektek** bemutatására. A tervezett, részben kistérségi szintű projektek, amelyek körét behatárolják a rendelkezésre álló pályázati források és a mellérendelendő önerő is, az EU támogatásaiból – több esetben magán befektetők bevonásával – 2007 és 2010 között megvalósíthatók. Ezzel együtt a programjavaslat gyakorlatilag egy, a pályázati kiírásoknak megfelelően rugalmasan átalakítható **döntési alternatíva**, ami megváltoztathatja az egyes projektek prioritását, valamint akár új projektek (pl. ipari célú területek fejlesztése) beemelését is lehetővé teszi.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET	STRATÉGIAI KULCSPROJEKT
I. Városközpont rehabilitáció	1. Bocskai Filmszínház átalakítása és funkcióbővítése
	2. Kálvin tér komplex rekonstrukciója
	3. Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár bővítése és felújítása
II. Turizmus és rekreáció	4. Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése
	5. Strandfürdő rekonstrukciója
III. Természet- és környezetvédelem	6. Közüzemi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés
	7. Belterületi belvízelvezetés megoldása
IV. Közlekedési és ipari infrastruktúra	8. A belterületi úthálózat ütemezett felújítása
	9. Kerékpárút-építés
	10. Külterületi utak, hidak felújítása
V. Egészségügyi ellátó rendszer	11. Hajdúszoboszlói Egyesített Egészségügyi Intézmények felújítása
	12. Térségi diagnosztikai, szűrő- és rehabilitációs központ
VI. Kulturális, szabadidős és közösségi szolgáltatások	13. Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása
VII. Szociális ellátó rendszer	14. Kistérségi Integrált Szociális Ellátó Központ
VIII. Oktatás, képzés, humán erőforrás	15. Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése
	16. Hőgyes Endre Gimnázium felújítása
IX. Közigazgatás korszerűsítése	17. IKeR továbbfejlesztése
	18. A nyilvános informatikai csomópontok hálózatának IT fejlesztése a kistérségben

Az elsősorban Hajdúszoboszló által megvalósítandó, három csoportba tartozó, stratégiai jellegű projektek megvalósításában alapvető fontosságú a megfelelő szakmai és pénzügyi előkészítettség. Annak érdekében, hogy a város és a kistérség rugalmasan tudjon reagálni a pályázati kiírásokra, szükséges a végrehajtás lehetséges alternatíváinak előzetes felvázolása. Az alábbi táblázat egy ilyen lehetséges, a jelenlegi helyzetben optimálisnak tűnő verziót mutat be, amely szükség esetén módosítható egyrészt az időbeli ütemezés megváltoztatásával, másrészt a projektek csoportosításával, elemekre bontásával, kiegészítésével vagy leszűkítésével.

KULCSPROJEKT		FORRÁS	2007-2008	2009-2010	2011-2013
KULCSPROJEKTEK A VÁROSFEJLESZTÉSRE ÉS AZ ÉLETKÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSÁRA					
1.	Városközpont rehabilitációs program	ÉAOP 4.1.1	90-900 millió Ft (90%)		
2.	Közüzemi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés	KEOP 1.2	nincs információ		
3.	Belterületi belvízelvezetés megoldása	ÉAOP 4.3.3	9-350 millió Ft (90%)		
4.	A belterületi úthálózat ütemezett felújítása	ÉAOP 2.1.1 Decentralizált hazai források	50-500 millió Ft (90%)		
5.	Külterületi utak, hidak felújítása	ÚMVP I.10	nincs információ		
TURISZTIKAI KULCSPROJEKTEK					
6.	Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése	ÉAOP 3.1.1 ÉAOP 3.1.5	30-600 millió Ft (50%)		
7.	Strandfürdő rekonstrukciója	ÉAOP 3.1.1	210-600 millió Ft (50%)		
KISTÉRSÉGI HATÓKÖRŰ KULCSPROJEKTEK					
8.	Egészségügyi, oktatási, szociális és közösségi intézményfejlesztés	Hajdúszoboszlói Egyesített Egészségügyi Intézmények felújítása	ÉAOP 4.2.1 TIOP 2.3	4,5-800 millió Ft (90%)	
		Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése	ÉAOP 4.2.1		
		Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása	ÉAOP 4.2.1		
		Högyes Endre Gimnázium felújítása	ÉAOP 4.2.1		
9.	Kerékpárút-építés	ÉAOP 2.1.2	9-150 millió Ft (90%)		
10.	IKeR továbbfejlesztése	ÉAOP 4.2.4			
11.	A nyilvános informatikai csomópontok hálózatának IT fejlesztése a kistérségben	ÉAOP 4.2.4 EKOP 2.1 EKOP 2.3			

Hajdúszoboszló fejlesztési elképzelései azt a fő célkitűzést szolgálják, hogy a város, valamint a vonzáskörzetében elhelyezkedő települések gazdasági bázisa megerősödjön, a foglalkoztatási lehetőségek bővüljenek, a településkép minőségileg javuljon – és mindezek által a helyi és a kistérségi lakosság életszínvonala, életminősége és komfortérzete növekedjen.

A városfejlesztéssel kapcsolatosan a tervezés jelenlegi stádiumában a következő **aktuális szakmai javaslatok** fogalmazhatók meg:

- Integrált Városfejlesztési Stratégia kidolgozása,
- az ÉAOP 4.2.1 konstrukcióval kapcsolatosan a projektek előzetes kidolgozása,
- előzetes megvalósíthatósági tanulmányok készítése a kétfordulós eljárásokba való sikeres bekapcsolódáshoz,
- projektdosszié készítése az egyfordulós és kétfordulós eljárásokhoz egyaránt.

1. BEVEZETÉS

A **megacity© városfejlesztési programjavaslatot** a MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda készítette Hajdúszoboszló Város Önkormányzata megbízásából. A dokumentum a MEGAKOM Stratégiai Tanácsadó Iroda által – nemzetközi szakmai módszertan alapján – kifejlesztett megacity© projektalapú városfejlesztési program 2. modulja. A program kidolgozását megelőzően sor került a már kidolgozott projektek és a még javaslat szintjén megfogalmazódott projektötletek objektív, szakmai értékelésére, az úgynevezett projektauditra. A városfejlesztési programjavaslat megalkotása során – a kistérség és a város korábbi tervei és stratégiai koncepciói¹ mellett – nagymértékben támaszkodtunk a már kidolgozott pályázati dokumentációkra, valamint a településfejlesztésben érdekelt és érintett személyek véleményére.

A fejlesztési dokumentum kijelöli Hajdúszoboszló számára azt a stratégiai irányvonalat, amelyet rövid, illetve középtávon célszerű követni a gazdaság és a társadalom egyes területein. Alkalmazkodva az Európai Unió jelenlegi és a jövőben várható támogatási rendszeréhez a program olyan fejlesztési projektekre épül, amelyek biztosítják a város fenntartható fejlődését.

A városfejlesztési programjavaslat egy lehetséges rövid és közép távú alternatívát vázol fel a 2007-2010 közötti időszakra, amely egyrészt reagál a 2007-től érvényes operatív programokhoz tartozó, az európai uniós források konkrét felhasználását szabályozó akciótervek tartalmára, másrészt egybeesik az önkormányzati ciklussal is. A városfejlesztési programjavaslat **célja egy döntési alternatíva felvázolása**, amely alapján a város a különböző támogatási forrásokhoz igazodva rugalmasan tudja alakítani a fejlesztések ütemezését, finanszírozását és megvalósítását.

A **városfejlesztési program szerkezete** az alábbi logikai felépítést követi:

- A 2. fejezetben a **2007-2013-as európai uniós programozási időszak főbb jellemzői** kerülnek bemutatásra. Ez hozzájárul a pályázati rendszer feltételeinek és követelményeinek megismeréséhez, ami a támogatási források elnyerésének alapja.
- Egy logikailag megalapozott és a tervezett időtávon belül megvalósítható fejlesztési program nem nélkülözheti a települést jellemző **gazdasági és társadalmi folyamatok bemutatását**, Hajdúszoboszló regionális, megyei és kistérségi szinten betöltött szerepének értékelését, valamint a fejlesztéseket befolyásoló külső tényezők összefoglaló leírását (3. fejezet).
- A belső és külső környezet összefoglalása egy **SWOT-elemzés** segítségével történik a 4. fejezetben.
- Az 5. fejezetben a korábbi tényekre, tendenciákra és megállapításokra építve megtörténik a **legfontosabb kihívások azonosítása** Hajdúszoboszlóval kapcsolatosan.
- A 6. fejezet **Hajdúszoboszló fejlesztési irányvonalaira** fókuszál, aminek keretein belül a valós problémákra és kihívásokra reagáló városfejlesztési cél határozható meg.
- A 7. fejezetben **az önkormányzat által tervezett projektek** összefoglalására és a kulcsprojektek részletes bemutatására kerül sor. A 2007-2010 között reálisan megvalósítható kulcsprojektekre vonatkozóan bemutatásra kerül egy lehetséges ütemezési alternatíva és a projektekhez rendelhető finanszírozási források.
- A projektek relevanciáját, megvalósíthatóságát és előkészítettségét vizsgálja a 8. fejezet, amely a **projektaudit** eredményeinek összefoglalását tartalmazza.

¹ A városfejlesztési programjavaslat készítése során felhasznált dokumentumok az alábbiak: Hajdúszoboszló idegenforgalmi, település- és termékfejlesztési koncepciója, „Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése” nagyprojekt megvalósíthatósági tanulmány összefoglaló, Helyi vidékfejlesztési terv, A Hajdúszoboszlói kistérség projektorientált fejlesztési programja, Hajdúszoboszló Város Települési Környezetvédelmi Programja.

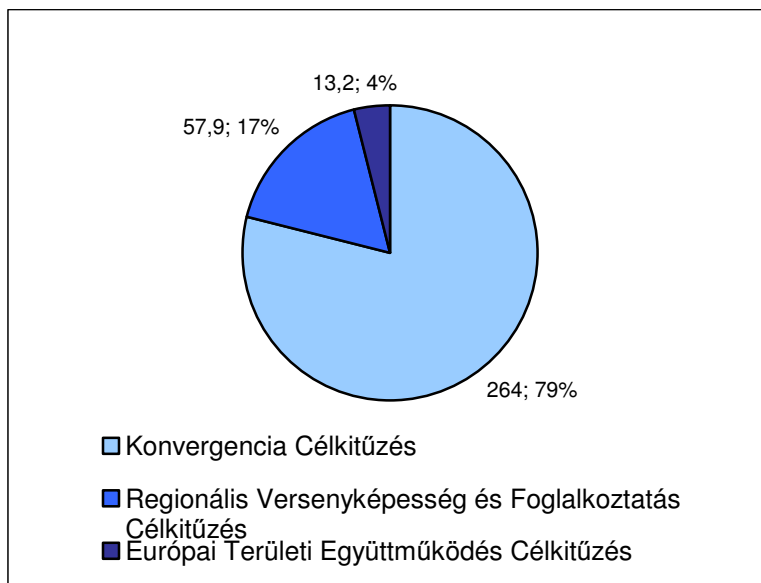

2. A VÁROSFELJESZTÉSI PROGRAMJAVASLAT KÖRNYEZETE: A 2007-2013-AS PROGRAMOZÁSI IDŐSZAK

Az Európai Unió regionális politikája azon az alapelven nyugszik, hogy a fejlettebb országrészekből a kevésbé fejlettek irányába történő jövedelem-átcsoportosítással utóbbiakban elősegítsék a gazdasági fejlődés feltételeinek megteremtését, fenntartását és menedzselését. Ez az alapelv Hajdúszoboszló és kistérsége szempontjából mindenképpen előnyösnek tekinthető, ugyanis a centrum helyzetű területek dinamikus fejlődése növelte a többi térség relatív elmaradottságát.

Az Európai Unió a gazdasági és társadalmi kohézió elérése céljából a 2007-2013-as programozási periódusban átalakítja a regionális politika támogatási rendszerét (1. ábra). A változtatásoknak köszönhetően a célrendszer a következő elemekből épül fel: Konvergencia Célkitűzés, Regionális Versenyképesség és Foglalkoztatás Célkitűzés, Európai Területi Együttműködés Célkitűzés. Az EU egész területén a támogatásokra fordítható pénzösszeg meghaladja a 335 milliárd eurót (mintegy 93800 milliárd forint), ami nagyjából négyszerese Magyarország éves GDP-jének.

1. ábra Az Európai Unió 2007-2013-as programozási időszakának célkitűzései, költségvetésük (milliárd euró) és arányuk a Kohéziós Politika pénzügyi eszközeiben

Magyarország 2007 és 2013 között az Európai Bizottság előrejelzése szerint várhatóan 5936 milliárd forint (22,4 milliárd euró, a nemzeti tervezésben alkalmazott 265 Ft-os árfolyamon számítva) támogatáshoz juthat hozzá, így az évenként felhasználható összeg a 2004-2006-os időszakhoz viszonyítva 3-3,5-szer nagyobb lesz. Mindez a hazai költségvetési társfinanszírozással, illetve a szükséges saját részzel kiegészítve hozzávetőlegesen 12 ezer milliárd forint beruházást tesz lehetővé. Az ehhez kapcsolódó forrásallokáció keretei, elvei és formája egy hosszú tervezési és egyeztetési folyamat – egyelőre még nem végleges – eredménye.

A korábbi öt operatív program helyett a következő időszakban nyolc operatív program² különböző forrásaira pályázhatnak az Észak-alföldi régió önkormányzatai:

² A kilencedik a Végrehajtás operatív program, amelyben elkülönítették a forrásokat az összes operatív program megvalósítására.

- Észak-alföldi Operatív Program (ÉAOP),
- Társadalmi infrastruktúra Operatív Program (TIOP),
- Társadalmi megújulás Operatív Program (TÁMOP),
- Környezet és energia Operatív Program (KEOP),
- Elektronikus közigazgatás Operatív Program (EKOP),
- Közlekedés Operatív Program (KÖZOP),
- Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP),
- Államreform Operatív Program (ÁROP).

Az Észak-alföldi régió számára a 269,9 milliárd forint keretösszeget határoztak meg. Emellett jelentős pénzügyi forrást jelent az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program, amelynek a vidék versenyképességének és népességmegtartásának növelését tűzte ki célul. A határ menti megyék települései számára a Magyarország-Románia Területi Együttműködési Program is biztosít fejlesztési forrásokat.

Hajdúszoboszló a forrásokért folyó „versenyfutásban” számos előnyhöz juthat azáltal, hogy az előkészületi fázisban pontosan meghatározza városfejlesztési prioritásait, amelyekhez konkrét projekteket is rendel. Ennek köszönhetően a város a – Központi Statisztikai Hivatal beosztása szerint – fejlődő Hajdúszoboszlói kistérség központjaként, valamint – az Észak-alföldi régió tervezési területi kategorizálása alapján – dinamikus és dinamizálható térségi központként megerősítheti a pozitív irányba mutató gazdasági-társadalmi folyamatokat, amelyek hatásai kisugárzódnak nemcsak a kistérség, hanem a tágabb környezet településeire.

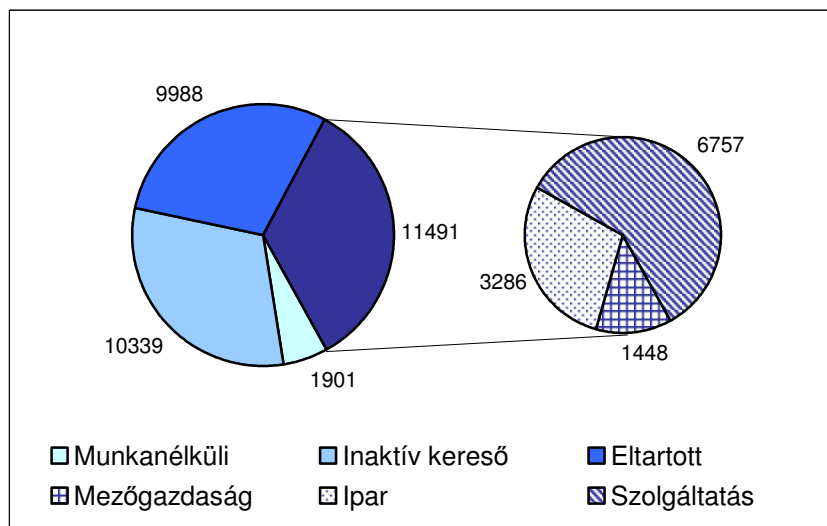
3. HAJDÚSZOBOSZLÓ HELYZETÉNEK ÖSSZEFOGLALÓ BEMUTATÁSA

3.1. A Hajdúszoboszlói kistérség bemutatása

Hajdúszoboszló az azonos nevű kistérség központja, amely Hajdú-Bihar megye egyik közepes kiterjedésű és közepes lakónépességű statisztikai körzete. Vidékfejlesztési szempontból kedvezményezett, hátrányos helyzetű térségnek minősül (a 64/2004. Korm. rendelet szerint). A kistérség azonban a régión belül az egyik legfejlettebb térségnek számít, viszonylagos **gazdasági fejlettsége** elsősorban az 1925-ben egy sikertelen olajfúrás eredményeként felfedezett termálvízzel és az arra épülő, sokrétű turisztikai kínálattal magyarázható. Ennek ellenére Hajdúszoboszló is szembesül bizonyos strukturális problémákkal, amelyek a gazdaság és a helyi munkaerőpiac egy lábán állására vezethető vissza. A regionális kapcsolatokat nagymértékben befolyásolja az elmúlt évek területfejlesztési és redisztribúciós gyakorlata, melyek eredményként növekedtek Hajdú-Bihar megyében is a regionális fejlettségi különbségek, ez érezhető a kistérségben is.

Hajdúszoboszló annak ellenére, hogy kistérségi székhely és körzeti közigazgatási funkciókat is ellát, csak korlátozott mértékben tölt be központi szerepkört, mert a kistérség másik három települése és annak lakosai részben más városokhoz, térségekhez kapcsolódnak. A kistérség foglalkoztatási viszonyai jól mutatják, hogy a települések között egyrészt egyfajta **funkciómegosztás** is kialakult,³ így a fejlettségbeli és a gazdasági szerkezetben megmutatkozó eltérések kistérségi szinten kiegyenlítik egymást (2. ábra).

2. ábra Foglalkoztatási viszonyok a Hajdúszoboszlói kistérségben

Forrás: Hajdúszoboszló idegenforgalmi, település- és termékfejlesztési koncepciója (Aquaprofit Rt., 2006)

Hajdúszoboszló turizmusorientált funkciója az egész kistérségre kedvező hatást fejt ki, kiegészítő szolgáltatásokkal a három községnek is célszerű kapcsolódnia a központ gyógyturizmusához. **Ebes** rendelkezik a legkedvezőbb adottságokkal logisztikai szempontból, a vállalkozások innovációs tevékenységének támogatásával és befektetés-ösztönzéssel a leghatékonyabban tud az ipar és a logisztika irányába specializálódni. **Hajdúszovát** a kistérségi szintű szociális szolgáltatások infrastruktúrája és a kevésbé képzett munkaerő tartós foglalkoztatását biztosító kisüzemek kialakításában vállalhat kistérségi szinten meghatározó szerepet. **Nagyhegyes** a kistérség leginkább

³ Forrás: Hajdúszoboszló idegenforgalmi, település- és termékfejlesztési koncepciója (Aquaprofit Rt., 2006)

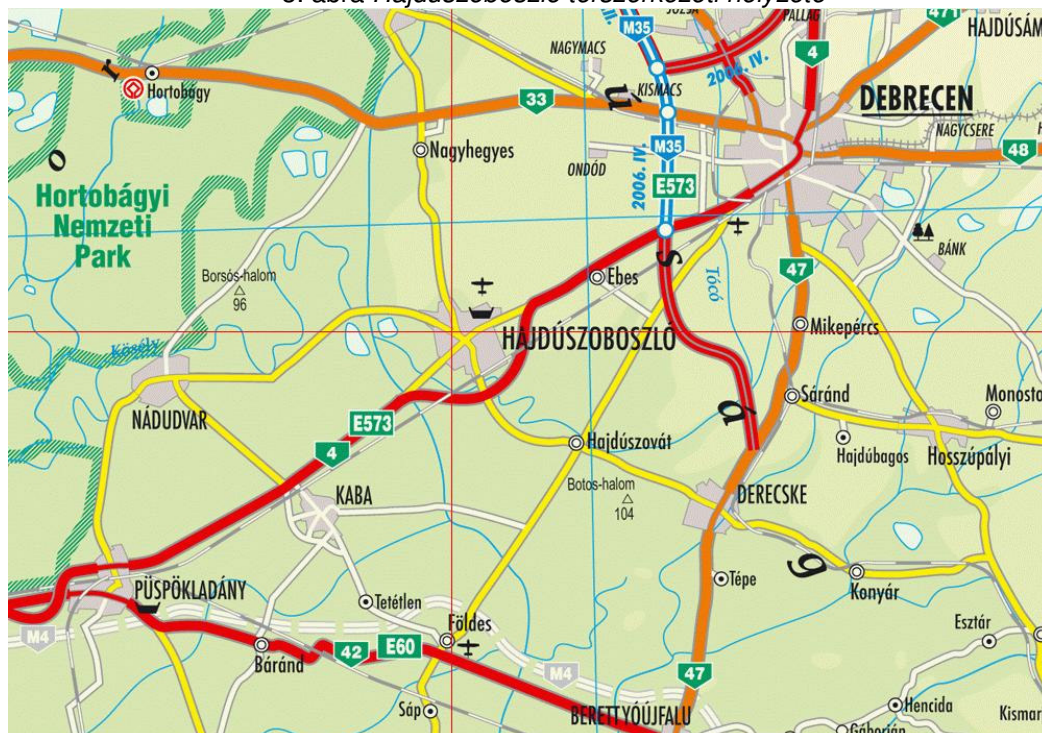
mezőgazdasági jellegű települése, a jövőben a termékszerkezet átalakításával „biofalu” válhat belőle.

Mindennek ellenére a kistérség foglalkoztatási szerkezetében meglepően magas a mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya (12,6%), míg a szolgáltatások részesedése mindössze 58,8% a megye 63,5%-os értékéhez képest. Egyedül az ipar részesedése (28,6%) felel meg a megyei átlagnak (29,7%).

3.2. Hajdúszoboszló gazdasági-társadalmi jellemzői

Hajdúszoboszló város Debrecentől mintegy 21 km-re, Hajdú-Bihar megye középső, Magyarország keleti részén helyezkedik el. A település **közlekedés-földrajzi helyzete** kiemelkedő: a 2006 végén átadott M35 autópálya Ebes és Debrecen közigazgatási határánál éri el a 4-es számú főutat, ami jelentős mértékben javítja Hajdúszoboszló elérhetőségét. Emellett megközelítőleg félúton fekszik két másik térségi jelentőségű város, Derecske és Balmazújváros között (3. ábra). A kistérségébe tartozó mindhárom településsel közvetlen közúti kapcsolata van, de vonzástérje részben a Püspökladányi kistérség területére is áttérjed Kaba és Nádudvar révén.

3. ábra Hajdúszoboszló térszerkezeti helyzete

Forrás: <http://terkepar.elte.hu/autotk/>

A város elérhetőségét nagymértékben javítja egyrészt a debreceni repülőtér közelsége, másrészt a 100-as számú vasúti fővonal, amelynek 160 km/órás sebességre való fejlesztése várhatóan a 2007 és 2013 közötti időszakban megvalósul. Budapestről jelenleg a legrövidebb eljutási idő Hajdúszoboszlóra vonattal és autóval egyaránt 2 és félóra, ezenkívül a települést – idegenforgalmi adottságainak köszönhetően – több hazai nagyvárossal is (pl. Miskolc, Eger, Szeged) távolsági buszjáratok kötik össze. A település közlekedési szempontú különlegessége és egyik fejlesztési lehetősége az északi részen, a fürdő közvetlen közelében elhelyezkedő, jelenleg sport-, korábban hadi célokra használt füves repülőtér, amelynek jelentősége 2007-ben a Schengeni Egyezményhez való csatlakozással

megnőhet. Emellett ötlet szintjén felmerült a Hajdúszoboszló közelében húzódó Keleti-főcsatorna – turisztikai célú – hajózhatóvá tétele is (jelenleg Tiszalök és Balmazújváros között ennek feltételei már adóttak).

A mintegy 900 éves múltú **település szerkezetében** annak ellenére őrzi a hajdúváros jellegzetességeit, hogy az elmúlt évszázadok népességnövekedése következtében a külső kertek fokozatosan beépültek, a területek tovább osztódtak és új kertségek jelentek meg. A város jelenlegi arculatát a XX. század második felében nyerte el. A városközpont a középkori település belső lakóterületét foglalja magában, ezt veszi körül a külső kertségből kialakult lakóterületek gyűrűje. Hajdúszoboszló belső közlekedési hálózatát nagymértékben determinálta az átmenő forgalom, a belvárost a 4-es út elkerülő szakasza már jelentősen tehermentesítette. A teljes városközpont sétálóutcává alakítása csak az északi elkerülő megépítésével valósulhat meg, ami által a 33-as útról érkező forgalom nem a városon áthaladva csatlakozna a 4-es főútra. Az iparterületek a várost délről elkerülő vasútvonal építését követően, főleg a vasútvonal mellé települtek. A város területi terjeszkedése a kedvező északi és keleti irányban indult meg először, a rendezési tervek alapján a területek tereprendezését követően a beépítésre alkalmassá tett nyugati és délnyugati peremek beépülése is megkezdődött.

A **természeti erőforrások** tekintetében a legjelentősebb elem a termálvíz, amely nemcsak a gyógyfürdő létrehozását alapozta meg: ma már palackozott ásványvízként (Pávai Vajna ásványvíz) is forgalomba kerül, illetve kozmetikumok alapanyagaként is hasznosítják.

A **demográfiai viszonyokat** megvizsgálva elmondható, hogy Hajdúszoboszló népességfejlődése az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat. A város lakossága 2005-ben 23440 fő volt, az előző évhez viszonyítva ez közepes mértékű természetes fogyást (-3,8%) és kis mértékű negatív migrációs mérleget (-1,1%) jelentett. Hajdúszoboszló népességmegtartó képessége a viszonylag magas életszínvonalnak köszönhetően erős: a 2005-öt megelőző években a belföldi vándorlási mérleg folyamatosan pozitívummal zárt.

1. táblázat Hajdúszoboszló középfokú oktatási intézményei

INTÉZMÉNY NEVE	TANULÓK SZÁMA	OKTATOTT SZAKOK
Hőgyes Endre Gimnázium és Szakközépiskola	592	Idegenforgalmi ügyintéző Számítástechnikai szoftver üzemeltető Idegenvezető, hostess
Bocskai István Szakképző Iskola	503	Asztalos, cukrász, karosszerialakatos, nőiruha-készítő, növénytermesztő gépész, pincér, szakács
Közgazdasági Szakközépiskola	313	Mérlegképes könyvelő Pénzügyi szakügyintéző Pénzügyi ügyintéző (vállalkozási szakon) Számvetési ügyintéző (vállalkozási szakon)

Forrás: kérdőíves felmérés, 2005-2006

A helyi középfokú **oktatási** rendszerben jelen lévő 1408 diák hosszabb távon is biztosíthatja a munkaerő utánpótlását, amennyiben a város – a gazdaság diverzifikálásával – változatosabb munkalehetőségeket biztosít a fiatalok számára. A három középfokú oktatási intézmény változatos képzési struktúrát biztosít nemcsak a város, hanem a környező települések diákjai számára is (1. táblázat).

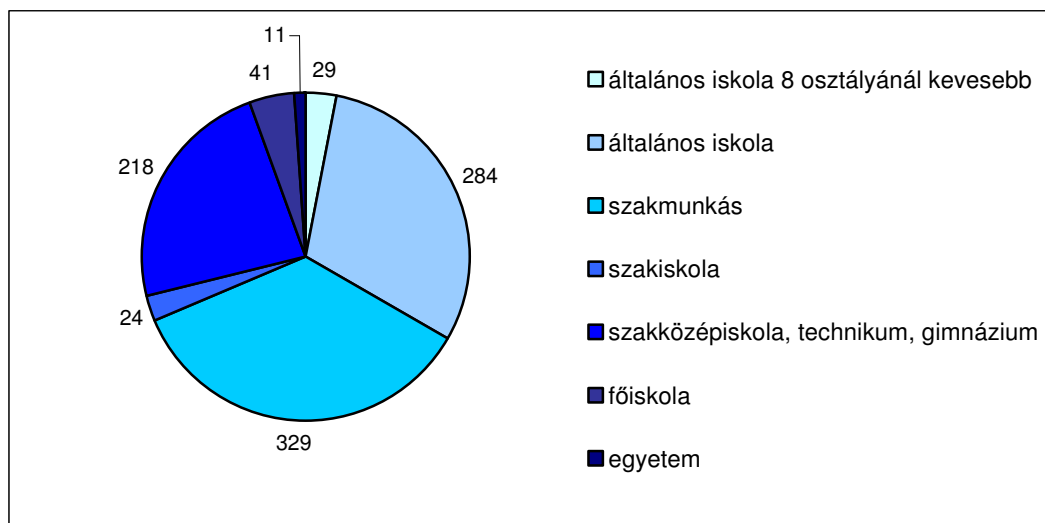
Hajdúszoboszló **egészségügyi és szociális ellátó rendszer** viszonylag fejlett: a 9 háziorvos, a 4 gyermekorvos⁴ tevékenysége mellett 4 gyógyszer-tár működik a városban,

⁴ Hajdúszoboszló Város Képviselőtestületének 10/2002. (IX. 30.) sz. rendelete a háziorvosi körzetek megállapításáról

valamint megoldott az iskola-egészségügyi és járóbeteg ellátás, a védőnői szolgálat, a házi szakápolási hálózat, valamint az idősek házi ápolása, a házi segítségnyújtás, a szociális étkeztetés, a családsegítő szolgálat, és a hátrányos helyzetű gyermekek szociális védelme. A bölcsődei ellátás – egyébként általánosan jellemző – túlterheltségét jelzi, hogy a város egyetlen bölcsődéjében a 60 férőhelyen 2005-ben 78 gyermek gondozását látták el.

4. ábra A munkanélküliek száma a legmagasabb iskolai végzettség szerint (2005)

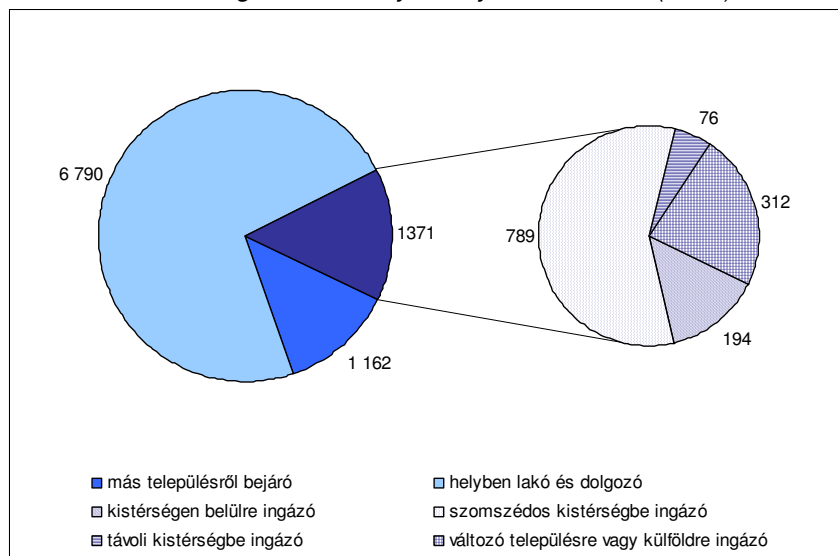

Forrás: T-Star

A város egyik fontos **munkaerő-piaci** jellemzője a regisztrált munkanélküliek viszonylag magas száma (meghaladja a 900 főt), közöttük a férfiak aránya – az országos tendenciáknak ellentmondva – valamelyest alacsonyabb (49%), a tartós munkanélküliség is elsősorban a nőket érinti, részesedésük 57,4%. A munkanélküliség alakulását nagymértékben befolyásolja az idegenforgalom, ami egyrészt szezonális ingadozást eredményez, másrészt csökkenti a tartós munkanélküliség mértékét. A munkanélküliek legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása azt igazolja, hogy a magasabb végzettséggel (érettségi, diploma) rendelkezők nagyobb eséllyel tudnak elhelyezkedni az elsődleges munkaerőpiacon, azaz ezt a társadalmi réteget a munkanélküliség kevésbé érinti (4. ábra). Hajdúszoboszlón kismértékben mégis eltérő a helyzet, mert a felsőfokú végzettségűekből, a szellemi foglalkozásúakból egy alapvetően turisztikai, kisebb részben mezőgazdasági jellegű városban egyértelmű túlkínálat mutatkozik, amit az ingázási adatok is alátámasztanak.

Hajdúszoboszló aktív korú népességének 18,3%-a járt el településéről dolgozni a 2001. évi népszámlálás statisztikai adatai szerint – elsősorban a szomszédos kistérségekbe, azon belül is főként a megyeszékhelyre, de korábban jelentős munkaerőt szívott fel a már bezárt kabai Eastern Sugar Zrt. is. Mindemelllett a kistérség legjelentősebb **ingázási** célpontja értelemszerűen Hajdúszoboszló: mintegy 400 munkavállaló jár ide dolgozni a kistérségből, de a város munkaerő-piaci vonzáskörzete jelentős mértékben kiterjed a szomszédos kistérségekre is, így a más településről bejárók száma majdnem eléri az eljárók számát (5. ábra).

5. ábra Ingázási viszonyok Hajdúszoboszlón (2001)

Forrás: www.nepszamlalas.hu

Hajdúszoboszló helyzete a **szolgáltatások** terén az idegenforgalom miatt egyedülálló, termákvízének köszönhetően a régió leglátogatottabb települései közé tartozik, ezt egészítik ki egyéb természeti, építészeti és kulturális értékek (2. táblázat). Az utóbbi években a megye egészében megélénkült a belföldi turizmus, ami pozitívumként értékelhető, hiszen az idegenforgalmi fejlesztések eredményességét a belföldi turisztikai kereslet nagymértékben befolyásolja. Hajdúszoboszló kiemelkedik a kereskedelmi szállásférőhelyek 1000 lakosra jutó száma tekintetében: a megyeszékhely értékének (32) több mint tízszerese (380). Az idegenforgalom jelentőségét a városban, illetve a város jelentőségét a megye idegenforgalmában jól mutatja, hogy a szállodai szobák, az összes vendég, valamint az összes vendégéjszaka tekintetében Hajdúszoboszló részesedése 55-65% között mozog.

Hajdúszoboszlói szálláshelyek összesítése

2006. december 31.

	Szálláshelyek	Szálláshelyek megoszlása	Férőhelyek megoszlása	
		<i>db</i>	<i>szoba</i>	<i>férőhely</i>
	Magánszálláshely	1320	3862	9763
Kereskedelmi szálláshely	Szálloda	26	1770	4018
	Ifjúsági szállás	4	157	592
	Panzió, fogadó	30	413	1036
	Üdülőház	33	475	1444
	Camping	2	63	1810
	Összesen:	1415	6740	18663

2. táblázat: *Hajdúszoboszló idegenforgalmi attrakciói*

ÉRTÉKEK	Természeti	<ul style="list-style-type: none"> • Gyógy- és termálvíz • Keleti-főcsatorna • Hortobágy közelsége • Fürdő-tó • Nádaspart (horgásztó)
	Építészeti	<ul style="list-style-type: none"> • Református templom (műemlék) • Erődfal (műemlék) • Katolikus templom (helyi védelem) • Városháza (helyi véd.) • Rendőrség épülete (helyi véd) • Harangház
	Kulturális	<ul style="list-style-type: none"> • Bocskai István Múzeum • Fazekas-ház • Gönczy Pál-emlékszoba • Múzeumi Galéria • Nemzetközi Modern Múzeum • Népművészeti kiállítás

Forrás: www.hajduszoboszló.hu

Ennek ellenére az utóbbi évek vendégforgalmi tendenciái ellentmondásosak:

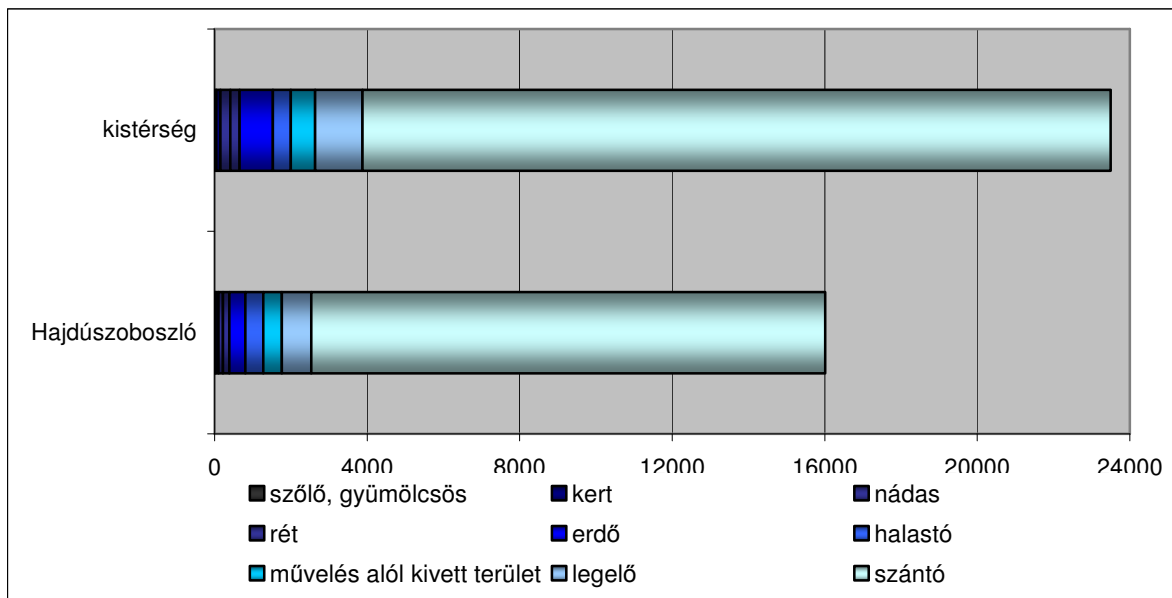
- a belföldi vendégek száma 1999. óta több mint duplájára nőtt, és az általuk eltöltött vendégéjszakák számának növekedése is hasonló mértéket ért el;
- a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma 2001-ben érte el csúcspontját, ehhez képest 2005-ben a 15%-kal kevesebb vendég 34%-kal kevesebb vendégéjszakát töltött el a városban;
- 2006-ban városunk vendégforgalma 22,2%-al (272.293 főre), a vendégéjszakák száma 15,8%-al (1.166.343-ra) növekedett.

A korábbi tendencia, miszerint a külföldi vendégek és vendégéjszakák száma nagymértékben meghaladta a belföldiekét, egyértelműen megfordult, amiben a belföldi kereslet egyértelmű növekedése mellett az is szerepet játszik, hogy a buszos utazásszervezés egyre kevésbé vonzó a fő külföldi célcsoportok számára, és inkább a könnyebben, rövidebb idő alatt elérhető desztinációkat választják.

Hajdúszoboszlón az **ipar** szerepe alárendeltnek tekinthető, a befektetés-ösztönzés tekintetében normatív jellegű kedvezményeket az önkormányzat nem biztosít, ezekről egyedi tárgyalás és elbírálás alapján dönt. Ipari fejlesztési terület a város nyugati és déli részén, az elkerülő úthoz közel, a turisztikai övezettől megfelelő távolságra helyezkedik el, eddig azonban – éppen az idegenforgalom miatt – az ipari üzemek betelepítése nem számított elsődleges célnak. Amellett, hogy a kistérségen belül van egyfajta funkciómegosztás a települések között, Hajdúszoboszló is törekszik az iparüzési adóból származó bevételek növelésére, amire a vasúton túli területek komplex fejlesztése jó lehetőséget jelent. Emellett az ipari fejlesztési területek a munkahelyteremtés színteréül is szolgálnak.

A **mezőgazdaság** viszont több szempontból is fontos és fejlesztendő terület. Egyrészt a település talajviszonyai kedvezőek, a Hajdúhát löszös talajainak átlagos aranykorona értéke 32, így a város legfontosabb mezőgazdasági tevékenysége a szántóföldi növénytermesztés (6. ábra). Másrészt a városba érkező vendégek ellátásában növekvő szerepet kell játszani a helyi gazdálkodóknak.

6. ábra A földhasználati szerkezet Hajdúszoboszló és a kistérség területén (ha)

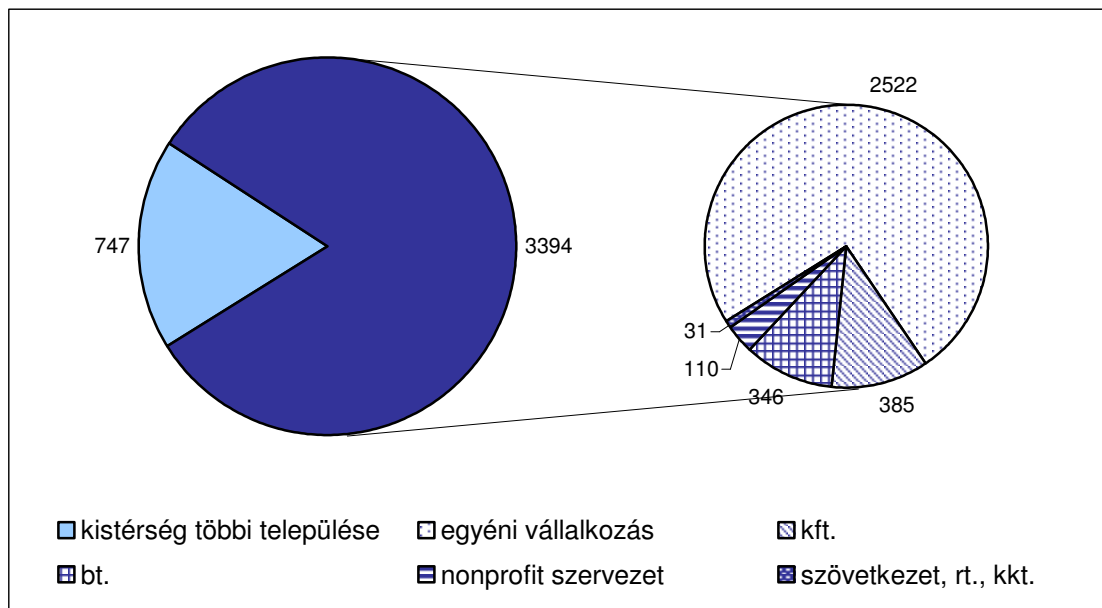

Forrás: www.hajduszoboszló.hu

Hajdúszoboszlón a működő **vállalkozások száma** a megyében Debrecen után a legmagasabb, ennek mintegy $\frac{3}{4}$ -e egyéni vállalkozás, számuk folyamatosan növekszik (7. ábra). Ebben az értékben a turisztikai célú vállalkozások jelenléte szintén nyomon követhető. A vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági ágak szerint jellegzetes képet mutat: a megye többi városához viszonyítva Hajdúszoboszlón lényegesen magasabb a kereskedelemre és szálláshely-szolgáltatásra specializálódott vállalkozások aránya (1455 vállalkozás), ami nagyfokú dekoncentrációt jelez az idegenforgalom területén.

Egy 2005/2006-ban végzett, Hajdú-Bihar megye összes települését érintő kérdőíves felmérés eredményeiből kiderül, hogy a gazdasági élet meghatározó területei az idegenforgalom mellett a mezőgazdaság, az erdő- és vadgazdálkodás, a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása, a villamos energia-, gáz-, gőz- és vízellátás, a járműjavítás és a kereskedelem. A város legnagyobb foglalkoztatója a HUNGAROSPA Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő és Egészségturisztikai Zrt., amely a felmérés időpontjában 414 főt foglalkoztatott. Szintén jelentős szerepet tölt be a város munkaerőpiacán a Hajdúszoboszlói Városgazdálkodási Zrt. (118 fő) és a mezőgazdasági tevékenységet folytató Kösely Zrt. A foglalkoztatás szempontjából meg kell említeni az alábbi cégeket is: MOL Zrt., MOL Földgázszállító Zrt., Chemostart Kft., Hajdú-Mobil Trans EC, Tigáz Zrt., OTP Zrt., Hotel Béke, Hotel Aquasol.

7. ábra A hajdúszoboszlói gazdasági szervezetek megoszlása típusonként

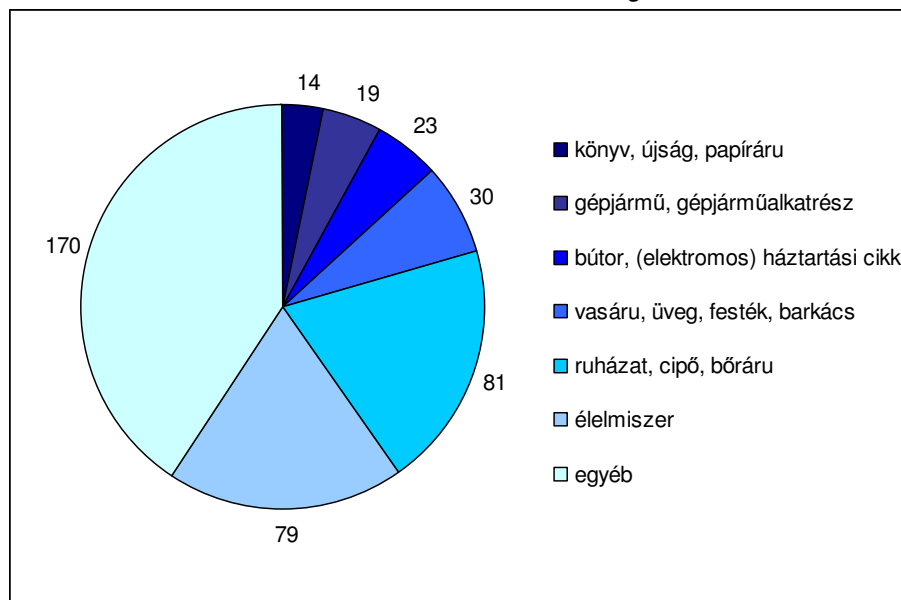

Forrás: T-Star

Az **üzleti infrastruktúrák** (vállalkozási övezet, ipari park, logisztikai és innovációs központ, inkubátorház) és a lakosság számára is fontos **üzleti szolgáltatások** (pénzügyi szolgáltatások, ingatlanügyletek bonyolítása, számítástechnikai szolgáltatások, szaktanácsadás) közül az alábbiak emelhetők ki: négy bankfiók, három takarékszövetkezet, egy postafiók és egy mobilposta.

A **kereskedelmi szolgáltatások** terén a kiskereskedelmi üzletek abszolút (419) és relatív száma (18,8 üzlet/1000 lakos) is kiemelkedő, az élelmiszer jellegű üzletek aránya azonban elmarad az országos átlagtól, ami szintén az idegenforgalom dominanciájának tudható be. A városban jelenleg 213 vendéglátóhely üzemel (ebből 167 étterem és cukrászda, illetve 43 bár és borozó), amelyek jelentős része a turisták egyre nagyobb mértékű jelenlétére épít.

8. ábra A kiskereskedelmi üzletek megoszlása

Forrás: Hajdú-Bihar megyei statisztikai évkönyv (2005)

Hajdúszoboszló lakossági infrastruktúrája az elmúlt évtizedben sokat fejlődött. A településen található 10176 lakás 99%-a rákapcsolódott a közüzemi vízhálózatra. Ez az érték az országos átlagnál is magasabb, hasonlóan a közüzemi szennyvízcsatorna hálózatra való 86%-os rákötöttségi arányhoz. A háztartások 93,5%-ában valósult meg a rákötés a vezetékes gázhálózatra. Hajdúszoboszlón az ezer lakosra jutó távbeszélő fővonalak száma 332 darab, amely lényegesen magasabb a megyei átlagnál (296).

3.3. Külső tényezők és tendenciák

Hajdúszoboszló jelenlegi és jövőbeli helyzetét és a tervezett fejlesztések megvalósíthatóságát olyan külső tények és tendenciák is befolyásolják, amelyekre – legyenek azok akár pozitívak, akár negatívak – a városnak legfeljebb korlátozott mértékű ráhatása lehet. A külföldi **turisztikai kereslet** – a vidéki – Magyarország iránt az utóbbi években csökkenő tendenciát mutat. Ezt ellensúlyozhatja a belföldi vendégforgalom és a komplex egészségturisztikai szolgáltatások iránti kereslet fokozatos növekedése. Az M35-ös autópálya közelmúltbeli befejezése, ehhez kapcsolódóan a 4-es út négysávosra bővítése, valamint a vasúti fővonal fejlesztése tovább javíthatja a város **térszerkezeti pozícióját**. A fejlesztési pólus, Debrecen közelsége jelentős tényező – többek között a pólusprogram konkrét és járulékos hatásain keresztül –, de Hajdúszoboszló jövőbeni fejlődése szempontjából fontos, hogy a két eltérő súlyú város között egyenrangú partnerség alakulhasson ki. A város és térsége számára szintén külső tendencia az agrártermények nem élelmiszeripari célú hasznosítása, ami hozzájárulhat ahhoz, hogy a mezőgazdasági területeken ipari hasznosítású növényeket is természetesen például energetikai célra. A keresletet biztosítja, hogy a régióban több biomassza-erőmű és bioüzemanyag előállító üzem építését is tervezik. Szintén mezőgazdasági jellegű tényező a biotermények iránti növekvő **piaci kereslet**. A fentiek mellett az Észak-alföldi régió ivóvízminőség-javító programja is érintheti Hajdúszoboszlót. A város gazdasági erejét a tervezett privat beruházások is nagymértékben növelhetik, a potenciális beruházók folyamatos érdeklődése és jelenléte hosszú távon kézzelfogható eredményekben is megnyilvánul.

4. SWOT-ELEMZÉS

A SWOT-elemzés készítése kettős célt szolgál: egyrészt koncentrált formában jeleníti meg a helyzetelemzés legfontosabb következtetéseit, másrészt az erősségek-gyengeségek és a veszélyek-lehetőségek párok összevetésével lehetővé teszi a fejlesztési stratégia által kezelendő kulcsterületek azonosítását.

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Hajdúszoboszló a régióközpont vonzáskörzetében helyezkedik el. • Jól kiépített vasúti és közúti összeköttetéssel rendelkezik az ország egyéb területei felé. • A Debreceni repülőtérhez közel helyezkedik el. • A város rendelkezik ipari fejlesztésre kijelölt és bővíthető területekkel. • A település és a kistérség tőkevonzó képessége magas, az egy főre jutó külföldi működő tőke a régiós átlaghoz viszonyítva kiemelkedő. • A város és térsége jelentős mezőgazdasági hagyományokkal rendelkezik. • A termőhelyi adottságok a kedvezőek. • A közhasználatú zöldterületek kiterjedése viszonylag magas. • A terciér szektor a turizmusnak köszönhetően fejlett. • Idegenforgalmi adottsága és turisztikai potenciálja kiemelkedő. • A város jó minőségű termálvízzel, gyógyvízzel és nemzetközi hírű gyógyfürdővel rendelkezik. • Az idegenforgalmi szolgáltatások színvonala magas. • Kiegészítő jellegű turisztikai formák vannak jelen a térségben (vízi, öko-, kerékpáros, falusi turizmus). • A közműellátottság aránya a víz, a szennyvíz, a villany és a gáz tekintetében egyaránt magas. • Az egészségügyi és a szociális intézményi alapellátás kiépült, az ellátás struktúrája és színvonala kedvezőtlen infrastrukturális adottságok ellenére magas. • A város innovatív eljárásokat vezetett be a közigazgatás és a közszolgáltatások terén. • A helyi civil szféra és a nonprofit szervezetek erősek. • A kistérségen belüli erős kapcsolatrendszer és funkciómegosztás előnyös. 	<ul style="list-style-type: none"> • A város az ország keleti, viszonylag periférikus, részén fekszik. • A településközponton áthaladó forgalom részben még megterheli a város belterületi úthálózatát. • A településközpont kisvárosias jellegű, egyes részei alulhasználtak. • Hiányzik a karakteres üdülőhely-hangulat. • A beépítettség mértéke a városban magas. • A turisztikai és szolgáltatási kínálat területi eloszlása a városon belül egyenlőtlen. • Kevés a közparkoló a belváros egyes részein. • A város egyes részei mély fekvésű, belvíz által veszélyeztetett területen fekszenek. • A kül- és belterületi csapadékvíz elvezetése csak részben megoldott. • A város gazdaságára az egy lábbon állás jellemző, ami kiszolgáltatottá teszi a piaci változásoknak. • A városra jellemző a társadalom előregedése. • A város viszonylag kevés munkahelyet tud biztosítani a felsőfokú végzettségű, szellemi munkaerő számára, ezért jelentős a kvalifikált, fiatal nemzedék elvándorlása. • A rendezvények szervezésére és az aktív szabadidő eltöltésére alkalmas helyszínek minősége nem megfelelő. • A város nem rendelkezik kiemelkedő táji-természeti értékekkel, a természetközeli területek szétszórva helyezkednek el. • Az idegenforgalmi programkínálat a gyógyfürdőn kívül nem éri el a vendégek által elvárt szintet. • Nem elég hatékony együttműködés a civil és a közsféra között. • A város központi szerepköre csak egyes igazgatási funkciókban erős, a kistérség többi településére kifejtett hatást a közeli városok gyengítik. • A szezonális és időjárásfüggő szolgáltatások dominánsak.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Az elkészült M35-ös autópálya, a fel- és lehajtó csomópont közelsége, valamint a vasúti pálya fejlesztése növeli a térbeli helyzetből adódó előnyöket. • Aktív együttműködés alakul ki Debrecennel elsősorban az egészségturizmus és a gyógyvízzel kapcsolatos innovációk terén. • Charter és menetrendszerű járatok sűrűsödése a debreceni repülőtéren. • A csapadékelvezetés megoldásával a jelenleg kihasználatlan mély fekvésű, de településszerkezeti pozíciójukat tekintve értékes területek hasznosíthatóvá válnak. • A mezőgazdasági termékszerkezet kedvező irányú átalakulása várható. • A nem kiemelt termőhelyi adottságú területek által érintett településként a mezőgazdaság speciális támogatása várható. • A gazdálkodók egy részének átállítása a biogazdálkodásra. • A kvalifikált fiatalabb nemzedék helyben tartása település-fejlesztési húzóerő lehet. • A belföldi turizmus intenzitása és a komplex egészségügyi szolgáltatások iránti kereslet növekszik. • A termásvíz intenzívebb ipari és egészségügyi hasznosítása. • Fokozott piaci szegmentálás és az ahhoz igazított szolgáltatások kialakítása. • Stabil, visszatérő vendégkör kialakulása. • Térségi együttműködés az idegenforgalom, a településüzemeltetés, a gazdaságfejlesztés, az oktatás, az egészségügy és a szociális ellátás területén. 	<ul style="list-style-type: none"> • A további közlekedési fejlesztések elhúzódása miatt a település elérési mutatói nem javulnak. • Nem épül ki a városközpontot teljesen tehermentesítő északi elkerülő út. • Magyarország, illetve Kelet-Közép-Európa elveszíti a befektetők és a turisták érdeklődését. • A szelektív elvándorlás csökkenti a város potenciális munkaerő bázisát. • Kedvező idegenforgalmi adottságai ellenére az utóbbi évek kedvezőtlen tendenciái tovább folytatódnak. • A gazdaság, ezen belül a turizmus diverzifikációja elmarad, elhúzódik. • Erősödnek a város hazai és nemzetközi versenytársai. • A fokozott belvízveszély megnehezíti a mezőgazdasági termelést. • Az önkormányzati bevételek csökkenése miatt a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat a működésre kell fordítani. • A város nem tudja teljes mértékben kiaknázni a kistérségi központi szerepköréből adódó lehetőségeket. • A tervezett fejlesztések az esetleges területi koncentráció miatt nem hatnak egyformán a város, illetve a kistérség egész területére. • Burkolt ellentét jelenik meg a látogatók és a helyi lakosság között.

5. HAJDÚSZOBOSZLÓ HELYZETÉNEK LEGJELENTŐSEBB KIHÍVÁSAI

A város és a térség helyzetének részletes bemutatását és az erre épülő SWOT analízist követően a következő állításokkal összefoglalhatók **Hajdúszoboszló legjelentősebb kihívásai**.

- A gazdaság diverzifikációja nélkül a város kiszolgáltatottá válik a nemzetközi és hazai idegenforgalmi tendenciáknak, ezért elengedhetetlen **a turizmuson kívüli, valamint ahhoz csak közvetetten kapcsolódó szektorok megerősítése**. Ennek egyik közvetett eszköze lehet a 100. számú vasúti fővonalról délre elhelyezkedő területek – ipari, illetve lakossági célú – infrastrukturális fejlesztése, ami a vasútvonal felújítása, átépítése tesz lehetővé.
- Növelni kell a város turisztikai versenyképességét egyrészt az **egészségturisztikai szolgáltatások** komplex fejlesztésével, másrészt kiegészítő turisztikai lehetőségek megteremtésével.
- A Hajdúszoboszlói kistérségen belüli jól működő kapcsolatrendszer és racionális funkciómegosztás ellenére szükséges **a város központi szerepkörének erősítése** – a tágabb vonzáskörzetben is.
- A közszolgáltatások biztosításánál célszerű a **helyi lakosság szükségleteit** összhangba hozni a vendégek igényeivel, emellett szükséges az egyidejű térhasználatból eredő esetleges feszültségek csökkentése, még akkor is, ha a város és lakóinak jól felfogott érdeke a vendégek előtérbe helyezése.
- A város **külső kapcsolatrendszerében** célszerű a szomszédos kistérségek, elsősorban Debrecen irányába orientálódni, és egymásra épülő, egymást kiegészítő szolgáltatásokat biztosítani.
- Hajdúszoboszló **munkaerő-piaci szerkezetét** képessé kell tenni a magasan képzett, diplomás fiatalok megtartására a kedvezőtlen demográfiai folyamatok megelőzése, illetve lassítása érdekében, aminek egyik lehetséges módszere a lakossági szolgáltatások integrált fejlesztése, a másik a már említett ipari fejlesztési területekkel kapcsolatos beruházások és a vállalkozások betelepítését ösztönző rendszer kialakítása.
- A **belvíz- és csapadékvíz**-elvezető hálózat kiépítetlen, nem alkalmas az utóbbi években növekvő csapadékmennyiség elvezetésére, ami a lakosság életminőségét csökkenti.

Hajdúszoboszló összefoglalva a közeljövőben nagy kihívás előtt áll: a város dinamikus fejlődése, valamint a lakosság megélhetésének biztosítása érdekében – a szolgáltatások további fejlesztésével – meg kell őriznie vezető szerepét a hazai turisztikai palettán, a helyi lakosság igényeit folyamatosan szem előtt tartva. A fejlesztéseknél az élehető város kialakítására, a munkaerőpiac stabilizálására, az oktatási háttér helyi igényekhez igazítására, a szolgáltatások, az infrastruktúra fejlesztésére, a szabadidős programok bővítésére, a turisztikai szezon hosszabbítására és kiegyenlítettebbé tételére is figyelmet kell fordítani. Minden ellentmondásossága ellenére az eltolódás a hazai vendégkör irányába azt az európai trendet látszik igazolni, amely szerint minden igazi, színvonalas nemzetközi desztinációt a hazai turizmus talaján lehet kiépíteni.

A kihívások fenti listája alapján látható, hogy a városnak olyan irányvonalakra és hozzájuk rendelt projektekre van szüksége, amely – figyelembe véve a rendelkezésre álló forrásokat – képes komplex, összehangolt választ adni a problémákra.

6. HAJDÚSZOBOSZLÓ FEJLESZTÉSI IRÁNYVONALAI

A kistérségi centrumként funkcionáló Hajdúszoboszló fejlesztési irányvonalait a helyzetelemzéshez, a SWOT analízishez és a kihívásokhoz igazodva alapvetően három tényező határozza meg:

- az idegenforgalom, ezen belül a termál-, gyógy- és egészségturizmus hazai és nemzetközi tendenciái, valamint a város turisztikai hírneve és az ezzel összefüggő fejlesztési igények, elképzelések;
- a lakosság általános és speciális szükségletei, elvárásai a településsel, a közszolgáltatásokkal és a városi funkciókkal szemben;
- a fejlesztések megvalósításához rendelkezésre álló támogatási források és a mellé rendelendő önerő megléte, ami behatárolja a tervezett projektek körét és megvalósíthatóságát.

Ezeknek a tényezőknek, valamint a város korábban már kidolgozott fejlesztési koncepcióinak és stratégiáinak⁵ megfelelően Hajdúszoboszló **átfogó célja** a következőképpen fogalmazható meg.

*Hajdúszoboszló az **egészségturisztikai szegmensre** koncentrálva ismert fürdőhelyből nemzetközileg elismert fürdővárossá, igazi gyógyhellyé fejlődjön úgy, hogy eközben kiemelt hangsúlyt helyez a városban és a térségben megmutatkozó **lakossági igények** kielégítésére, a **magas életszínvonal** biztosítására.*

Az átfogó cél megfogalmazását követően azonosíthatók azok a **beavatkozási területek**, amelyek esetében rövid, közép, illetve hosszú távon fejlesztési projektek tervezése, kidolgozása és megvalósítása szükséges.

- I. Városközpont rehabilitáció
- II. Turizmus és rekreáció
- III. Természet- és környezetvédelem
- IV. Közlekedési és ipari infrastruktúra
- V. Egészségügyi ellátó rendszer
- VI. Kulturális, szabadidős és közösségi szolgáltatások
- VII. Szociális ellátó rendszer
- VIII. Oktatás, képzés, humánerőforrás
- IX. Közigazgatás korszerűsítése

⁵ A városfejlesztési cél meghatározásánál az alábbi, a város vezetői által elfogadottnak tekintett, konszenzussal létrehozott dokumentumokat vettük figyelembe:

- „Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése” nagyprojekt megvalósíthatósági tanulmány összefoglaló,
- Hajdúszoboszló város turisztikai koncepciója,
- Hajdúszoboszló idegenforgalmi, település- és termékfejlesztési koncepciója.

7. HAJDÚSZOBOSZLÓ TERVEZETT PROJEKTJEI 2007 ÉS 2013 KÖZÖTT

A SWOT-analízis segítségével kirajzolódó stratégiai irányok meghatározzák azokat a fejlesztési területeket, amelyek hozzájárulnak Hajdúszoboszló célkitűzéseinek megvalósulásához. A fejlesztési területekhez és a megfogalmazódó igényekhez a város 2007 és 2013 közötti időszakban az alább bemutatott önállóan vagy kistérségi együttműködésben megvalósítható projekteket rendeli hozzá, amelyek beavatkozási területenként (városrehabilitáció, turizmus, környezetvédelem, közlekedés, ipar, egészségügy, szociális ellátás, oktatás-képzés, közművelődés, közigazgatás) csoportosítva egy meghatározott prioritási sorrendet követnek. A projektek ágazaton belül kialakult rangsorát több tényező is befolyásolja. Az egyik legfontosabb tényezőcsoportot a Hajdúszoboszlón megmutatkozó **gazdasági és társadalmi szükségletek** alkotják. A helyi elvárások mellett figyelembe kell venni a különböző **környezetvédelmi és jogszabályi előírásokat** is, amelyek például az akadálymentesítés és a belvízelvezetés esetében elsődlegesek. A fejlesztések megvalósíthatóságát és ütemezését a rendelkezésre álló **önerő**, a kulcsprojektek prioritási sorrendjét a fejlesztési elképzelések egymásra épülése, megvalósíthatósága, előkészítettsége, illetve nagyságrendje is jelentősen befolyásolja. Az alábbi összefoglaló táblázat a programjavaslat kidolgozása során felmerült összes projektet magában foglalja, a következő fejezetekben a vastaggal szedett stratégiai jelentőségű kulcsprojektek bemutatására koncentrálnak.

BEAVATKOZÁSI TERÜLET	PROJEKT
I. Városközpont rehabilitáció	1. Bocskai Filmszínház átalakítása és funkcióbővítése
	2. Kálvin tér komplex rekonstrukciója
	3. Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár bővítése és felújítása
	4. Sétáló főter kialakítása
II. Turizmus és rekreáció	5. Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése
	6. A strandfürdő rekonstrukciója
	7. Vendégbarát települési/kistérségi idegenforgalmi szolgálat
III. Természet- és környezetvédelem	8. Közüemi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés II./B III. és IV. ütem
	9. Belterületi belvízelvezetés megoldása
	10. Hajdúszoboszlói lakossági veszélyes hulladékgyűjtő telep fejlesztése
	11. Megyei/térségi inert hulladékkezelő telep létesítése
	12. Kistérségi összehangolt szelektív hulladékgyűjtés
	13. Kistérségi közös gyepmesteri rendszer és állati hulladékkezelő telep
	14. Kis biodízel, bioetanol, biogáz üzem építése
	15. Napelemes rendszerek építése a családi házakra
	16. Energetikai korszerűsítési program a használt termásvíz hasznosítására
IV. Közlekedési és ipari infrastruktúra	17. A belterületi úthálózat ütemezett felújítása
	18. Kerékpárút-építés

BEAVATKOZÁSI TERÜLET	PROJEKT
	19. Külterületi utak, hidak felújítása
	20. Városi külső körgyűrű úthálózat
	21. Ipari célú területek infrastrukturális fejlesztése
V. Egészségügyi ellátó rendszer	22. Hajdúszoboszlói Egyesített Egészségügyi Intézmények felújítása
	23. Térségi diagnosztikai, szűrő- és rehabilitációs központ
	24. Intézményközi egészségügyi információs mintarendszer
	25. Kistérségi orvosi ügyeleti ellátás
	26. Térségi fogászati alapellátást segítő digitalizált röntgenközpont
	27. Sportközpont az Árpád-uszoda mellett
VI. Kulturális, szabadidős és közösségi szolgáltatások	28. Hajdúszoboszlói Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása
	29. Hajdúszoboszló múzeumi kiállítóhelyeinek felújítása (Hajdú történeti emlékpark, Fazekas Ház, Királyok Panoptikuma, múzeum utca stb.)
	30. Nemzetközi Ifjúsági Szabadidő és Konferencia Centrum
	31. A hajdúszoboszlói sportrepülőtér fejlesztése közcélú használhatóságának javításáért
	32. Civilház létrehozása Hajdúszoboszlón
	33. Hajdúsági nagypiac
VII. Szociális ellátó rendszer	34. Kistérségi Integrált Szociális Ellátó Központ
	35. Fogyatékkal élők nappali intézménye
	36. Diétás gyermekétkeztetés a kistérségben
	37. Alternatív családi napközi
	38. Alternatív napközi és foglalkoztató központ létrehozása
	39. A szociális szolgáltatások bővítése az integrált kistérségi szociális és információs központban
VIII. Oktatás, képzés, humán erőforrás	40. Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése
	41. Hőgyes Endre Gimnázium felújítása
	42. Kapcsolódás a kistérségi iskola- és óvodafejlesztő központhoz (TIOK)
	43. Térségi integrált szakképző központ (TISZK)
	44. Kistérségi felnőttképzési központ
	45. Szociális szakemberek képzése a kistérségben
	46. Turizmusban dolgozók szakmai képzése
	47. Kisvállalkozók EU-s képzése
	48. Kistérségi nők visszailleszkedését, önfoglalkoztatóvá válását elősegítő képzés
	49. A hajdúszoboszlói kistérség foglalkoztatási stratégiájának kidolgozása
IX. Közigazgatás korszerűsítése	50. IKeR továbbfejlesztése
	51. A nyilvános informatikai csomópontok hálózatának IT fejlesztése a kistérségben

7.1. Hajdúszoboszló kulcsprojektjei és javasolt ütemezésük 2007 és 2010 között

7.1.1. Kulcsprojektek a városfejlesztésre és az életkörülmények javítására

Városközpont rehabilitációs program

Hajdúszoboszló városközpont-fejlesztési programja logikailag átgondolt, jól felépített elemekből áll:

- I. projektelem: Bocskai Filmszínház átalakítása és funkcióbővítése,
- II. projektelem: Kálvin tér komplex rekonstrukciója,
- III. projektelem: Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár bővítése és felújítása.

A városközpont rehabilitációja három, a főtérhez közel fekvő, egymáshoz funkcionálisan is kapcsolódó helyszínen megújítását foglalja magában. A felújításokat követően a városközpont területileg és az általa kínált funkciók tekintetében is jelentősen kibővül. Az érintett akcióterületen a belvízelvezető hálózat és az úthálózat rekonstrukciója is megtörténik komplex közlekedésfejlesztéssel, valamint parkok, zöldfelületek és parkolók kialakításával.

A projekt indokoltsága azzal támasztható alá, hogy Hajdúszoboszló főtere viszonylag kisméretű, nem terjed ki a belváros teljes területére, így annak egyes részei kihasználatlanok. A tervezett projekt által érintett, fizikailag közel elhelyezkedő helyszínek rekonstrukciójával a belváros valódi közösségi térré válhat, emellett a belváros jelenlegi közlekedési problémái is megoldódhatnak. Hosszú távon a projekt megalapozza a jövőben tervezett ún. „sétáló főtér” kialakítását is.

A **Bocskai Filmszínház** fenntarthatósága eredeti funkciójával nem biztosítható, ezért szükséges a 300 férőhelyes mozi átalakítása oly módon, hogy több feladatot ellátva a város egyik fő kulturális helyszínévé váljon. A projektelem keretében teljes külső-belső rekonstrukcióra sor kerül. A mozin belül egy szabadidő és kulturális programiroda is kialakítható, amely egyrészt a harmadik szektor foglalkoztatási kapacitását erősítheti, másrészt a helyi kulturális közösségi igényeket is kielégítheti. Ehhez a projektelemhez kapcsolódik a két éve nem üzemelő kertmozi, amelynek a helyén tér, parkoló és promenád alakítható ki.

A **Kálvin tér** egy a város leromlott állapotú, helyrehozandó terei közül, amely parkosítással és a közlekedési rendszer korszerűsítésével hatékonyan visszailleszthető a belváros vérkeringésébe.

Az 1950-ben épült **Kovács Máté Művelődési Központ és Könyvtár** már felújított nagyterme 300 férőhelyes. Annak érdekében, hogy az intézmény megfelelő színvonalú szolgáltatásokat biztosítson a helyi lakosság számára, szükség van az épület magastetővel való kiegészítésére, amely lehetővé teszi a tetőtérben közösségi terek kialakítását. Emellett a projektelem magában foglalja a kiszolgáló egységek rekonstrukcióját, valamint a könyvtár, a kiállítóterem és az irodahelyiségek korszerűsítését. A Művelődési Központ mellett adott a tér egy „Zeneudvar” kialakítására is.

A belváros egységének megteremtésével, az érintett épületek funkciójának bővítésével és az általuk nyújtott szolgáltatások színvonalának emelésével növelhető a belváros vonzereje, és a vendégek „behozhatók” a városközpontba.

Az elvégzett **projektaudit** szerint jelenleg a projekt rendelkezik gyenge pontokkal elsősorban az ütemezés és a költségvetés terén, ezek azonban a projektfejlesztés további fázisaiban kiküszöbölhetők. A tervezett változtatások és új funkciók lehetővé teszik bevételtermelő tevékenységek végzését is.

Beavatkozási terület	<i>I. Városközpont rehabilitáció</i>
Becsült költségvetés	<i>nincs információ</i>
Előkészítettség	<i>A projekt előkészítése folyamatban van</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2008</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 4.1.1. Városközpontok revitalizációja</i> • <i>Észak-alföldi OP 4.2.1. Oktatási-nevelési, egészségügyi, szociális és közösségi intézményfejlesztés</i> • <i>Társadalmi Megújulás OP 5.7. Helyi közösségek és a civil társadalom fejlesztése, aktív állampolgári magatartás ösztönzése, társadalmi szolidaritás erősítése</i> • <i>Társadalmi Megújulás OP 5.8. A kulturális tőke fejlesztése a társadalmi kohézió és a kreativitás erősítése érdekében</i>
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 4.1.1. Városközpontok revitalizációja</i>
Támogatás mértéke	<i>900 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>90%</i>

Közüzemi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés II./B III. és IV. ütem

Hajdúszoboszló idegenforgalomban betöltött szerepéből adódóan a város vezetése nagy hangsúlyt fektet a környezet és a természet védelmére. A város vezetésének elkötelezettségén túl a város dinamikus fejlődése, beépítésének jellege, sűrűsége is indokolja a szennyvízközmű teljes kiépítését, amit az a tény is alátámaszt, hogy a település közüzemi vízellátására szolgáló rétegvíz bázis sérülékeny. A közeli talajvízszint miatt jelentős számú szakszerűtlen közműpótló közvetlenül szennyezte a vízbázist.

2000 elején a város csatornázottsága 39%-os volt, viszont a további hálózatfejlesztést gátolta a meglévő szennyvíztelep alacsony tisztítási kapacitása. 2002-2005 között a telep kapacitásnövelő beruházása megvalósult, így elhárult az akadály a további fejlesztések elől. A csatornahálózat kiépítését három ütemben tervezte a város megépíteni, az I. és II. ütem megvalósítása során példátlan aktivitás volt tapasztalható a lakosság részéről: mindkét esetben 90%-ot meghaladó arányban csatlakoztak a hálózatra.

A projekt keretében, amely a szennyvízelvezetés területén az elmúlt években megvalósított beruházások utolsó, befejező ütemét képezi, elérni kívánt **cél**, hogy a város szennyvíz csatornahálózattal történő lefedettsége elérje a 100%-ot. A közműfejlesztési hozzájárulások lakosság által fizetendő terheit az önkormányzat a Víziközmű Társulattal csökkenti. A projekt outputja az érintett utcákban a gravitációs csatornahálózat, valamint a nyomóvezetékek kiépítése átemelőkkal. A projekt eredményeként tehát növekszik a csatornázott területek aránya és javítható a közcsatornába történő lakossági bekötések aránya.

A **projektaudit** eredményei szerint a projekt jó szakmai előkészítettsége alapján – forrasszerzés esetén – a kitűzött időtávon belül reálisan megvalósítható, a kockázatot az jelentheti, hogy a csatornázás ezen üteme a város viszonylag szegényebb peremkerületeit érinti, ezért előfordulhat, hogy a rákötés aránya nem éri el a szükséges mértéket, mindez az önkormányzattól sokkal aktívabb, hatásosabb tájékoztatási tevékenységet igényel.

Beavatkozási terület	<i>III. Természet- és környezetvédelem</i>
Becsült költségvetés	<i>1,1 milliárd Ft</i>
Előkészítettség	<i>Kidolgozott projekt</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2008</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Környezet és Energia OP 1.2. Szennyvízkezelés</i>
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Környezet és Energia OP 1.2. Szennyvízkezelés</i>
Támogatás mértéke	<i>nincs információ</i>
Támogatási intenzitás	<i>nincs információ</i>

A belterületi belvízelvezetés megoldása

A projekt a csapadékvíz-elvezetés és a belvízmentesítés megoldását foglalja magában a város teljes területén a belvízelvezető rendszer kiépítésével és komplex rekonstrukciójával. A projekt **szükségességét** az indokolja, hogy a térség többi településéhez hasonlóan az utóbbi években Hajdúszoboszlón is megnövekedett a belvízveszély és a belvízzel elöntött területek kiterjedése, csapadékvíz elvezetése ugyanis csak a város egyes részein megoldott. A belterület felszíni vizeinek közvetett befogadója a város déli és nyugati határa mellett húzódó Köseley. Míg a zárt csatornák állapota megfelelő és a területek felszíni vizeit képesek elvezetni, addig a nyílt földmedrű árkok nagyrészt elhanyagoltak, a kapubejárók alatti átérsek szűkek, feliszapolódtak. Hajdúszoboszló külterületéről a tereplejtés következtében jelentős külvizek folynak a városra, amelyek elvezetésére északi felfogó csatorna létesült. A város részére emellett gondot jelent a sósvizek kezelése is.

Annak érdekében, hogy a helyi lakosság és a vendégek biztonsága az egész város területén garantálható legyen, szükséges a belterületi belvízelvezető rendszer rekonstrukciója. Ezeket a fejlesztéseket összhangba kell hozni a közlekedési beruházásokkal abból a célból, hogy a projektek megvalósítása racionálisan ütemezhető és költséghatékony legyen.

A projekt a belvíz által veszélyeztetett területek kiterjedésének csökkenését eredményezi, amely hozzájárul az **átfogó cél** megvalósulásához, vagyis ahhoz, hogy a helyi lakosság és a vendégek személyi és vagyoni biztonsága garantálható legyen.

Az Észak-alföldi Operatív Program csak abban az esetben támogatja a belterületi belvízprogramokat, amennyiben külterületen biztosított a csapadékvíz továbbvezetése és befogadása, ezek esetleges hiánya az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program támogatásával szüntethető meg.

A **projektaudit** alapján a projekt jelenlegi állapotában még nem kellőképpen megalapozott, a projektfejlesztés további szakaszaiban a hálózati hiányosságok konkrét feltárására célszerű koncentrálni. Az elvi vízjogi engedély megszerzése mellett törekednie kell az önkormányzatnak a kiviteli tervek és a szükséges hatásvizsgálatok mielőbbi elkészítésére. A projekt eredményessége akkor lesz ellenőrizhető, ha a célok (átfogó cél, projektcél, outputok) és a hozzájuk kapcsolódó indikátorok számszerűsítése, valamint a tevékenységek földrajzi behatárolása egyértelműen megtörténik.

Beavatkozási terület	<i>III. Természet- és környezetvédelem</i>
Becsült költségvetés	<i>nincs információ</i>
Előkészítettség	<i>Projektjavaslat</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2008</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> Észak-alföldi OP 4.3.3. Belterületi belvízvédelmi fejlesztések
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> Észak-alföldi OP 4.3.3. Belterületi belvízvédelmi fejlesztések
Támogatás mértéke	<i>9-350 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>90%</i>

Az úthálózat felújítása

Az úthálózat-fejlesztési projekt két területet érint, amelyek együttesen szolgálják a helyi és térségi lakosság, a gazdálkodók, valamint a vendégek igényeit azáltal, hogy elérhetővé teszik, illetve feltárják a gazdaságilag és turisztikailag fontos objektumokat. Ez a két fejlesztendő terület

- a belterületi úthálózat ütemezett felújítása
- és a külterületi utak és hidak rekonstrukciója,

amiket a kistérségi kerékpárút-hálózat kiépítése és fejlesztése egészít ki. A projekt **célja** a térség belső kohéziójának erősítése a közlekedési rendszer ésszerűsítésével, valamint a város és a környező területek, települések úthálózatának és elérhetőségének javítása. A projekt segítségével a térség idegenforgalmi kínálata és a turisztikailag vonzó területek köre is bővíthető.

Hajdúszoboszlón a burkolt utak aránya megközelíti a 100%-ot, azonban az utak minősége a fokozatosan növekvő terhelés miatt nem minden esetben megfelelő. Annak érdekében, hogy a város egész területén egységes minőségű legyen a **belterületi úthálózat**, szükség van egy időben és térben ütemezett rekonstrukcióra.

A **külterületen található utak és hidak felújítása** nemcsak gazdasági, hanem turisztikai jelentőséggel is bír. A legfontosabb érintett objektumok: a Keleti főcsatorna hídja, az Ádám dűlő – Kötelesi út – Szedres dűlő (Harangi lovas tanya, Derecske), a Hajdúszováti Víz tározóhoz vezető út, az Adler dűlő összekötése a 4-es számú főúttal, az Angyalházi út (Pusztangyalháza – Natura 2000 területek), a Fogthüy dűlő aszfaltozása a Malom sortól a repülőtér mellett, valamint a Nádudvari út összekötése az Angyalházi úttal.

A **projektaudit** eredményei alapján a projekt egyes elemei megfelelően alátámasztottak, azonban kidolgozottságuk nem egységes, a belterületi és a külterületi fejlesztések esetén további projekt-előkészítésre van szükség. A projekt céljai jelenleg nem számszerűsítettek, de a projekt jellegéből adódóan a számszerű célok, valamint az eredményességre vonatkozó indikátorok meghatározása rövid idő alatt elvégezhető. Jelenleg a közlekedési infrastruktúra fejlesztésére fordítható források nagy része az autópályák és a vasúti közlekedés fejlesztésére, valamint az alsóbb rendű utak állagmegőrzésére, felújítására koncentrálódnak, bel- és külterületi úthálózattal kapcsolatos beruházást ugyanakkor több város és kistérség is tervez, ezért a rendelkezésre álló források elnyeréséért erős verseny várható.

Beavatkozási terület	<i>IV. Közlekedési és ipari infrastruktúra</i>
Becsült költségvetés	<i>Külterületi utak, hidak összesen 390 millió Ft</i>
Előkészítettség	<i>Projektjavaslat</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2010</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • Észak-alföldi OP 2.1.1. 4 és 5 számjegyű közutak fejlesztése • Észak-alföldi OP 2.1.2. Önkormányzati utak fejlesztése
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • Észak-alföldi OP 2.1.1. 4 és 5 számjegyű közutak fejlesztése • Észak-alföldi OP 2.1.2. Önkormányzati utak fejlesztése • ÚMVP I.10. A mezőgazdaság és erdészet fejlesztésével és korszerűsítésével összefüggő infrastruktúra javítása és fejlesztése (Mezőgazdasági bekötő és feltáró utak fejlesztése)

	• <i>Decentralizált hazai források</i>
Támogatás mértéke	<i>50-500 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>40-90%</i>

7.1.2. Turisztikai kulcsprojektek

Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése

Az Észak-alföldi régió gazdaságában évtizedek óta meghatározó szerepet játszik az idegenforgalom, és azon belül a termál- és gyógyturizmus. Az elmúlt évek fejlesztéseinek köszönhetően az **egészségturizmus** jelentős minőségi és mennyiségi változáson ment keresztül, amely a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia alapján a magyar turisztikai szektor kiemelt terméke. Hajdúszoboszló a 20. század második felében bekövetkezett mintaértékű gazdasági, turisztikai, demográfiai és infrastrukturális fejlődését a településen feltárt gyógyvíznek köszönheti. A HUNGAROSPA Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő és Egészségturisztikai Zrt., illetve 1927-ben létrejött jogelődje a folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően hazánk leglátogatottabb gyógyfürdőjévé vált, amely változatos és minőségi strand-, élmény- és gyógyszolgáltatásaival Európa szerte is ismert.

A Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése nagyprojekt **átfogó célja**, hogy Hajdúszoboszló továbbra is az ország leglátogatottabb fürdővárosa maradjon, amely minden korosztály számára kikapcsolódást nyújt, és továbbra is megfelelően árszínvonala alapján a látogatók igényeinek. A fejlesztésekkel Hajdúszoboszló komplex egészségturisztikai szolgáltatást kínál és kiemelkedik versenytársai közül. A gazdasági hatások között számszerűsíthető a Hajdúszoboszlón eltöltött vendégéjszakák számának növekedése, a gyógyfürdő szolgáltatásait igénybe vevők száma, továbbá a gazdaság más szektoraiban is érezhető a kis- és középvállalkozások fejlődése, új munkahelyek létrejötte. A település idegenforgalmi adóból származó bevételei is növekednek a fejlesztések hatására. A projekt révén bővül a gyógyfürdő szolgáltatási kínálata, valamint elérhetővé válnak alternatív rekreációs vagy aktív kikapcsolódási lehetőségek is. A Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése **nagyprojekt elemei**:

- Fedett Élményfürdő,
- Fesztivál-téri multifunkcionális turisztikai központ (6000 m²),
- Strand területfejlesztés,
- Gyógy-park és sétányok kialakítása.

A projekt előkészítettsége szakmailag megfelelő, de a **projektértékelés** szerint csak abban az esetben valósítható meg, ha nagyprojektként kap támogatást, ugyanis az Észak-alföldi Operatív Programból a kivitelezéshez szükséges források töredékét lehet csak elnyerni – ráadásul magas önerővel, ezért szükséges lehet a projekt részekre bontása.

Beavatkozási terület	<i>II. Turizmus és rekreáció</i>
Becsült költségvetés	<i>13 milliárd Ft</i>
Előkészítettség	<i>Szakmailag előkészített projekt</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2010</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 3.1.1. Egészségturizmus feltételrendszerének fejlesztése</i>
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 3.1.1. Egészségturizmus feltételrendszerének fejlesztése</i>
Támogatás mértéke	<i>210-600 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>50%</i>

A strandfürdő rekonstrukciója

Hajdúszoboszló dinamikus gazdasági fejlődésének alapját a gyógyvíz jelentette és jelenti a jövőben is, így válhatott Magyarország leglátogatottabb fürdővárosává. Hajdúszoboszló az ország egyik legdinamikusabban fejlődő turisztikai desztinációja, az eltöltött vendégéjszakák számát tekintve Budapest után Hévízt megelőzve a második, míg a fürdőkomplexum befogadó képességét, vízfelületét, a nyújtott szolgáltatások széles skáláját tekintve az Európában található fürdők között vezető helyet tölt be.

Ahhoz, hogy Hajdúszoboszló egészségturisztikai versenypozíciója javuljon, elengedhetetlen a HUNGAROSPA Hajdúszoboszlói Gyógyfürdő és Egészségturisztikai Zrt. által üzemeltett fürdő egyes, a korábbi rekonstrukciós ütemekből eddig kimaradt részeinek felújítása.

A projekt **célja** az, hogy a folyamatosan változó számú és összetételű turisztikai kereslet igényeinek megfelelően olyan infrastrukturális és programkínálatot teremtsen, amely elemei egymást kiegészítve biztosítják az egész éves üzemeltetés kedvező feltételeit, valamint az egy fürdőbelépőre jutó fajlagos bevételek emelését. A tervezett fejlesztések és specifikus kapacitásbővítések elsősorban nem mennyiségi, hanem minőségi átstrukturálódást és fejlődést eredményeznek.

A **projektaudit** alapján ez a projekt önmagában is megvalósítható vagy – kisebb valószínűséggel – a Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése komplex projekt részeként. A strandfürdő rekonstrukciója mellett szükséges feladatként felmerült a gyógyfürdő korszerűsítése is, ebben az esetben a prioritás megállapítása a város vezetőségén múlik, mivel azonban a strandfürdőre vonatkozóan a projekttervezés már előrehaladott stádiumban van, ezért a hatékonyabb forrásszerzés érdekében javasolt ennek a projektnek a megvalósítása.

Beavatkozási terület	<i>II. Turizmus és rekreáció</i>
Becsült költségvetés	<i>1 milliárd Ft</i>
Előkészítettség	<i>Szakmailag előkészített projekt</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2008</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> Észak-alföldi OP 3.1.1. Egészségturizmus feltételrendszerének fejlesztése
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> Észak-alföldi OP 3.1.1. Egészségturizmus feltételrendszerének fejlesztése
Támogatás mértéke	<i>210-600 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>50%</i>

7.1.3. Kistérségi hatókörű kulcsprojektek

Egészségügyi, oktatási, szociális és közösségi intézményfejlesztés

A program szerteágazó, de egymással összefüggő projektelemekből épül fel, amelyek magukban foglalják a prevenciót (szűrések és tömegsport formájában), az alap- és szakellátás fejlesztését, a rehabilitációt, a fogyatékkal élők nappali ellátását és az egészségügyi rendszer informatikai fejlesztését, valamint javítják a közoktatási feladatellátás minőségét. A komplex programból az egyes, rövid távon megvalósítandó elemek kiválasztását elsősorban a rendelkezésre álló támogatások határozták meg, ugyanis a legfőbb finanszírozási forrást ezekre a feladatokra az Észak-alföldi Operatív Program biztosítja. A **4.2.1 konstrukció** keretében, ami az **oktatási-nevelési, egészségügyi, szociális és közösségi intézményfejlesztést** célozza meg, a régióban hét évre rendelkezésre álló forrásokat meghatározott szempontok alapján elosztják a kistérségek között oly módon, hogy a többcélú kistérségi társulásoknak egy ütemezett listát kellett összeállítaniuk és elfogadniuk a tervezett kistérségi hatókörű fejlesztésekről.

Hajdúszoboszló ennek megfelelően a 4.2.1 konstrukcióban – a jelenlegi elképzelések szerint – a következő beruházásokat kívánja megvalósítani:

- **a Hajdúszoboszlói Egyesített Egészségügyi Intézmények felújítása**, ami a jelenleg is zajló egészségügyi átszervezések miatt kiemelt jelentőséggel bír, és egy komplex egészség-megőrzési program fő eleme,
- **a Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése**,
- **a Hajdúszoboszlói Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása**,
- **a Hőgyes Endre Gimnázium felújítása**.

Ezeket a projekteket egészíthetik Ebes, Hajdúszovát és Nagyhegyes tervezett fejlesztései, ilyen lehet például a **Kistérségi Integrált Szociális Ellátó Központ**, amelynek optimális helyszíne a kistérségen belüli funkciómegosztásnak megfelelően Hajdúszovát, erre vonatkozóan azonban a forrásszerzés lehetősége viszonylag alacsony. A fenti konstrukción kívül – a tervezés jelenleg stádiuma szerint – Hajdúszoboszló jelentős támogatást szerezhet egy **térségi diagnosztikai, szűrő- és rehabilitációs központ** kialakítására is, amely szintén kulcsprojektként szerepel a város tervei között.

A projektek **szükségességét** több tényező is indokolja. Annak ellenére, hogy Hajdúszoboszló és a kistérség kialakult egészségügyi rendszere jelentős alap- és szakellátási funkciót tölt be, az egységes színvonalú ellátás érdekében szükséges a meglévő intézmények korszerűsítése és újak építése. Az öregedő népességű kistérség férfi lakossága bizonyos betegségek esetében rosszabb mutatókkal jellemezhető az országos átlagnál, de a nők egészségi állapota összességében országos átlag feletti annak ellenére, hogy a megelőző szűréseken a részvételi arány itt is alacsony. Emellett a kistérség településein a lakosság „átlagos egészségi állapota” nem kiegyenlített. Korlátozottak a sportolási lehetőségek a lakosság számára. Kiemelt jelentőségű a város egészségügyi turisztikai arculatának erősítése, ami a számukra magas színvonalon nyújtott szolgáltatásokkal biztosítható. Egyes esetekben a fejlesztéseket jogszabályi előírások indokolják. A közoktatási feladatellátásban Hajdúszoboszlón a pedagógiai szakszolgálat és a gimnázium infrastrukturális felszereltsége nem felel meg az elvárt színvonalnak.

A **projektaudit** alapján ajánlott a projekt céljait pontosabban definiálni, valamint elengedhetetlen a várható eredmények konkrét meghatározása (pl. több orvos, nagyobb hatékonyság, magasabb minőség, több beteg ellátása, kibővült szolgáltatási kör). Az

egészségügy speciális és gyorsan fejlődő eszközigénye miatt a technológiai és pénzügyi szempontú fenntartás hosszabb távon nehézségeket okozhat. Emellett figyelembe kell venni a jelenleg tartó egészségügyi szerkezetátalakítás és az oktatási reform folyamatait is, ami a szervezeti háttérrel befolyásolhatja.

Beavatkozási terület	V. Egészségügyi ellátó rendszer VI. Kulturális, szabadidős és közösségi fejlesztések VII. Szociális ellátó rendszer VIII. Oktatás, képzés, humán erőforrás
Becsült költségvetés	Egyesített Egészségügyi Intézmény felújítása: 377,3 millió Ft Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése: 63,36 millió Ft Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása: 122,1 millió Ft Hőgyes Endre Gimnázium felújítása: 99 millió Ft
Előkészítettség	Projektjavaslat
A megvalósítás javasolt időszaka	2007-2013
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> Észak-alföldi OP 4.2.1. Oktatási-nevelési, egészségügyi, szociális és közösségi intézményfejlesztés Észak-alföldi OP 4.2.2. Egészségügyi rehabilitációhoz kapcsolódó fejlesztések TIOP 2.3. Információtechnológiai fejlesztések az egészségügyben Társadalmi Megújulás OP 3. Minőségi oktatás és hozzáférés biztosítás a mindenkinek Társadalmi Megújulás OP 5.1. Egészségfejlesztés és egészségtudatos magatartásra ösztönzés Társadalmi Megújulás OP 5.2. Egészségügyi szolgáltatások szerkezeti átalakításának támogatása Társadalmi Megújulás OP 5.5. A halmozottan hátrányos helyzetű csoportok szociális ellátórendszerhez és szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása Társadalmi Megújulás OP 5.6. A szociális ellátórendszer fejlesztése, a szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása
Javasolt támogatási forrás	Észak-alföldi OP 4.2.1. Oktatási-nevelési, egészségügyi, szociális és közösségi intézményfejlesztés
Támogatás mértéke	4,5-800 millió Ft
Támogatási intenzitás	90%

Kerékpárút-építés

A kistérségi szinten megvalósítandó projekt szükségességét az indokolja, hogy nincs megfelelően kiépítve sem a városon belüli, sem a települések közötti kerékpárút. A projekt tartalmazza mind a településen belüli, mind a kistérségi kerékpárút-hálózat fejlesztését. Utóbbi nyomvonala – csatlakozva az EuroVelo hálózathoz – Balmazújvárosból Nagyhegyes, Hajdúszoboszló, Hajdúszovát és Ebes érintésével Debrecenig húzódik. Az INTERREG program támogatásával, az Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség közreműködésével épülő kistérségi kerékpárút nyomvonalára két alternatíva létezik:

- a turisztikai látványosságok (nagyhegyesi Krátertó, a tervezett Vervölgyi víztározó stb.) felfűzése, amit azonban a mezőgazdasági tevékenység veszélyeztet,
- a közúthálózat mentén, ami elősegítheti a hivatásforgalmú kerékpáros közlekedés elterjedését.

A **projektaudit** eredményei szerint a kistérség teljes kerékpárút-hálózatának kiépítése rövid távon nem valósítható meg – elsősorban a kivitelezés jelentős forrásigénye miatt. Ezért célszerű prioritási sorrendet meghatározni a hálózat egyes szakaszainak megfelelő ütemezése érdekében. Szakmai előkészítettség tekintetében viszont a projekt a legjobbak közé tartozik, amiben nagy szerepet játszott, hogy – egységes koordináció alatt – a megye egészére vonatkozóan megtörtént a kerékpárút-hálózat tervezése.

Beavatkozási terület	<i>IV. Közlekedési és ipari infrastruktúra II. Turizmus és rekreáció</i>
Becsült költségvetés	<i>nincs információ</i>
Előkészítettség	<i>Szakmailag előkészített projekt</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2007-2010</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 2.2.3. Regionális hivatásforgalmú kerékpárút-hálózat kialakítása</i>
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 2.2.3. Regionális hivatásforgalmú kerékpárút-hálózat kialakítása</i>
Támogatás mértéke	<i>10-150 millió Ft</i>
Támogatási intenzitás	<i>90%</i>

A kistérségi e-közigazgatás és közszolgáltatások fejlesztése

Hajdúszoboszló az utóbbi évek egyik leginnovatívabb városának tekinthető az e-közigazgatás kialakítása szempontjából. A projekt az e-közszolgáltatások átfogó fejlesztését és bővítését, valamint a lakosság ilyen típusú szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítását foglalja magában. A projekt átfogó célja az információs társadalom építése, a lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek javítása és a lakosság minél nagyobb részének bevonása az e-önkormányzásba. A tervezett fejlesztések konkrét eredménye az e-közigazgatás és e-közszolgáltatások minőségének javítása, az elérhető szolgáltatások körének bővítése, továbbá az e-ügyintézés megkönnyítése.

Hajdúszoboszló Város Önkormányzata szakmailag elismert technológiával és módszerekkel biztosít a térség lakossága részére hatékony, átlátható, felhasználóbarát felületet ügyfélinformációs funkciókkal. Az **IKeR Integrált Kistérségi e-Közigazgatási Rendszer** továbbfejlesztése keretében folytatódik a „virtuálszoboszló” program, valamint az igazgatásszervezés korszerűsítése integrált teljesítmény- és minőségirányítási rendszer kiépítésével.

A projekt során a kistérség helyi társadalma számára az e-ügyintézés elérhetőségének biztosítására a település **nyilvános informatikai csomópontok IT fejlesztése** valósul meg. A helyszíneken képzett „IT-mentorok” biztosítják a technikai segítségnyújtást.

A **projektaudit** eredménye alapján a város 2009-től sikeresen pályázhat az e-közigazgatás korszerűsítésére, ez többek között a már felhalmozott tapasztalatoknak és a szakmai előkészítettség magas fokának köszönhető.

Beavatkozási terület	<i>IX. Közigazgatás korszerűsítése</i>
Becsült költségvetés	<i>nincs információ</i>
Előkészítettség	<i>Szakmailag előkészített projekt</i>
A megvalósítás javasolt időszaka	<i>2009-2010</i>
Illeszkedés az UMFT operatív programjaihoz	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Elektronikus Közigazgatás OP 2.1. Valós és virtuális térségi közös szolgáltató központok létrehozása</i> • <i>Elektronikus Közigazgatás OP 2.3. Közigazgatási informatikai közmű, állampolgárok intelligens azonosítása</i> • <i>Észak-alföldi OP 4.2.4. Önkormányzatok elektronikus közigazgatásának fejlesztése</i>
Javasolt támogatási forrás	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Észak-alföldi OP 4.2.4. Önkormányzatok elektronikus közigazgatásának fejlesztése</i>
Támogatás mértéke	<i>nincs információ</i>
Támogatási intenzitás	<i>nincs információ</i>

A stratégiai jellegű projektek megvalósításában alapvető fontosságú a megfelelő szakmai és pénzügyi előkészítettség. Annak érdekében, hogy a város és a kistérség rugalmasan tudjon reagálni a pályázati kiírásokra, szükséges a végrehajtás lehetséges alternatíváinak előzetes felvázolása. Az alábbi táblázat egy ilyen lehetséges, a jelenlegi helyzetben optimálisnak tűnő verziót mutat be, amely szükség esetén módosítható egyrészt az időbeli ütemezés megváltoztatásával, másrészt a projektek csoportosításával, elemekre bontásával, kiegészítésével vagy leszűkítésével.

KULCSPROJEKT		FORRÁS	2007-2008	2009-2010	2011-2013
KULCSPROJEKTEK A VÁROSFEJLESZTÉSRE ÉS AZ ÉLETKÖRÜLMÉNYEK JAVÍTÁSÁRA					
1.	Városcsopont rehabilitációs program	ÉAOP 4.1.1	90-900 millió Ft (90%)		
2.	Közüzemi gravitációs szennyvízelvezető csatornahálózat bővítés	KEOP 1.2	nincs információ		
3.	Belterületi belvízelvezetés megoldása	ÉAOP 4.3.3	9-350 millió Ft (90%)		
4.	A belterületi úthálózat ütemezett felújítása	ÉAOP 2.1.1 ÉAOP 2.1.2 Decentralizált hazai források	50-500 millió Ft (90%)		
5.	Külterületi utak, hidak felújítása	ÚMVP I.10	nincs információ		
TURISZTIKAI KULCSPROJEKTEK					
6.	Hajdúszoboszló gyógyhelyi fejlesztése	ÉAOP 3.1.1 ÉAOP 3.1.5	30-600 millió Ft (50%)		
7.	Strandfürdő rekonstrukciója	ÉAOP 3.1.1	210-600 millió Ft (50%)		
KISTÉRSÉGI HATÓKÖRŰ KULCSPROJEKTEK					
8.	Egészségügyi, oktatási, szociális és közösségi intézményfejlesztés	• Hajdúszoboszlói Egyesített Egészségügyi Intézmények felújítása	ÉAOP 4.2.1 TIOP 2.3	4,5-800 millió Ft (90%)	
		• Hajdúszoboszlói Pedagógiai Szakszolgálat intézményfejlesztése	ÉAOP 4.2.1		
		• Hajdúszoboszlói Kistérségi Sport- és Szabadidő Központ felújítása	ÉAOP 4.2.1		
		• Hőgyes Endre Gimnázium felújítása	ÉAOP 4.2.1		
9.	Kerékpárút-építés	ÉAOP 2.1.3	9-150 millió Ft (90%)		
10.	IKeR továbbfejlesztése	ÉAOP 4.2.4			
11.	A nyilvános informatikai csomópontok hálózatának IT fejlesztése a kistérségben	ÉAOP 4.2.4 EKOP 2.1 EKOP 2.3			

A városfejlesztéssel kapcsolatosan a tervezés jelenlegi stádiumában a következő aktuális szakmai javaslatok fogalmazhatók meg:

- Integrált Városfejlesztési Stratégia kidolgozása,
- az ÉAOP 4.2.1 konstrukcióval kapcsolatosan a projektek előzetes kidolgozása,
- előzetes megvalósíthatósági tanulmányok készítése a kétfordulós eljárásokba való sikeres bekapcsolódáshoz,
- projektdosszié készítése az egyfordulós és kétfordulós eljárásokhoz egyaránt.

8. A TERVEZETT FEJLESZTÉSI KULCSPROJEKTEK ÉRTÉKELÉSE

Összefoglalóan Hajdúszoboszló projektjeivel kapcsolatosan a következő megállapítások fogalmazhatók meg:

- a projektek konkrét szükségletekre nyújtanak megoldásokat, indokoltságuk nem kérdéses, az igények és a problémák komplex feltárása minden esetben megtörtént, illetve folyamatban van;
- a projektgazda, azaz Hajdúszoboszló Város Önkormányzata, valamint a Hajdúszoboszlói Kistérségi Többcélú Társulás utóbbi években – a legkülönbébb területeken – végrehajtott beruházásai, sikeres pályázatai jelzik a projektmegvalósítás tapasztalatainak meglétét, valamint az egységes városfejlesztésre irányuló szándékot;
- a projektfejlesztés további szakaszaiban kiemelt figyelmet kell fordítani az Európai Unió támogatási elveire – különösen a környezeti fenntarthatóság, az esélyegyenlőség és a partnerség érvényesülésére;
- célként fogalmazódhat meg egységes, többféle tevékenységet – infrastruktúrafejlesztést, képzést, foglalkoztatást, szociális problémák megoldása stb. – magába foglaló projektek kidolgozása, amelyeknek a támogatása a 2007-2013-as költségvetési ciklusban egyszerűbbnek tűnik;
- Hajdúszoboszlónak mint kistérségi központnak koncentrálnia kell a térségi funkciók tudatos fejlesztésére is, a legtöbb tervezett projekt ennek a kritériumnak is megfelel;
- a projektek legnagyobb hiánya általánosságban a célokhoz rendelt indikátorok beazonosítása és számszerűsítése, az ütemezés esetlegessége, és az előkészítés részét képező tervdokumentumok viszonylag alacsony száma.